

**2016-жылдын I чейрегиндеги
акча-кредит саясат жөнүндө отчет
(Кыргыз Республикасында инфляция боюнча
баяндама).**

Мазмуну

Резюме (кыскача маалымат)	3
1-глава. Тышкы чөйрө	4
1.1. Соода боюнча негизги өнөктөш-өлкөлөрдүн экономикасынын өнүгүшү	4
1.2. Дүйнөлүк товардык-чийки зат рыноктору	6
2-глава. Макроэкономикалык өнүгүү.....	9
2.1. Товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр рыногунда суроо-талап жана сунуш	9
2.2. Тышкы сектор	12
3-глава. Акча-кредит саясаты	15
3.1. Акча-кредит саясатын ишке ашыруу	15
3.2. Финансы рыногунун инструменттери	17
3.3. Монетардык индикаторлордун динамикасы	19
4-глава. Инфляция динамикасы	21
4.1. Керектөө баа индекси	21
4.2. Болжолдоолорду фактылар менен салыштыруу	22
5-глава. Орто мөөнөткө каралган болжолдоо	23
5.1. Тышкы чөйрө жөнүндө болжолдоолор.....	23
5.2. Орто мөөнөткө каралган болжолдоо.....	25

Резюме (кыскача маалымат)

2016-жылдын I чейрегинде керектөө баа деңгээлинин төмөндөшүнүн туруктуу тенденциясы байкалган. 2016-жылдын март айында инфляциянын орточо жылдык мааниси 1,2 пайызды түзгөн, жылдык көрсөткүч 2015-жылдын акырына карата 3,4 пайыздан 0,5 пайызга чейин төмөндөгөн. Бул, бир жагынан керектөө суроо-талабынын төмөндөшү, экинчи жагынан сунуш факторлору менен түшүндүрүлөт: энергия продукцияларына баа жылдык мааниде алганда төмөндөп, ал эми алгылыктуу климаттык шарттар жана алынган мол түшүм товарлардын азык-түлүк тобунда дефляцияга алып келген. Бирок, керектөө куржунунун компоненттери боюнча баа динамикасы бирдей эмес бойдон калууда. 2015-жылдын тиешелүү чейрегине салыштырганда отчеттук чейрек ичинде азык-түлүк товарларына баа 6,4 пайызга төмөндөгөн, ал эми башка товардык топторго баа 6,5 пайыздан 11,7 пайызга чейинки чекте өскөн.

Өлкөнүн экономикасынын түшүүсү жүргөн. Өлкөнүн ири алтын иштетүү ишканасында өндүрүштүн кыскарышынын натыйжасында, 2016-жылдын I чейрегинин жыйынтыгы боюнча реалдуу ички дүң өнүмү (ИДӨ) 4,9 пайызга чейин төмөндөгөн. Муну менен бирге эле, жергиликтүү продукцияга тышкы жана ички суроо-талаптын начар болушу өлкөдөгү экономикалык жигердүүлүккө терс таасир көрсөтүүнү уланткан. «Кумтөр» ишканаларында өндүрүштү эске албаганда, реалдуу ИДӨнүн өсүшү 1,0 пайызды түзгөн.

2016-жылдын I чейрегинин жыйынтыгы боюнча мамлекеттик бюджеттин профицити 2,7 млрд сомду же ИДӨгө карата 3,4 пайызды түзгөн (2015-жылдын январь-март айларында бюджеттин профицити 0,5 млрд сомду же ИДӨгө карата 0,6 пайызды түзгөн). Бюджеттин чыгаша бөлүгүн 75,3 пайызга каржылоо профициттин өсүшүнүн негизги себебинен болгон. 2015-жылдын ушул эле көрсөткүчүнө салыштырганда кирешелер 37,3 пайызга өскөн, бул салыктык эмес кирешелерди жыйноо боюнча планды 121,1 пайызга аткарылышы менен камсыз кылынган; салык кирешелерин жыйноо боюнча план 95,9 пайызга аткарылган.

2016-жылдын I чейрегинин жыйынтыгы боюнча Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеми (баланс) 128,1 млн АКШ доллар өлчөмүндө оң сальдо менен түптөлгөн. Күндөлүк эсептин тартыштыгы 2016-жылдын I чейрегинде 41,3 пайызга төмөндөп, 181,6 млн АКШ долларын түзөт, бул эң башкысы, соода тартыштыгынын төмөндөшү менен шартталат.

Соода боюнча негизги өнөктөш-өлкөлөрдө экономикалык абал татаал бойдон калууда. 2016-жылдын I чейрегинде Кытай экономикасынын өсүшү 6,7 пайызды түзгөн, ал эми Россияда жана Казакстанда тиешелүүлүгүнө жараша 1,4 жана 0,2 пайыз деңгээлде экономиканын түшүүсү байкалган.

Ички валюталык рынокто сомдун 2016-жылдын I чейрегинин акырына карата бекемдөөгө ык койгон тенденциясы менен туруктуу жагдай байкалган. Улуттук банк алмашуу курсунун кескин өзгөрүүлөрүн текшилөө максатында, валюта рыногунда чет өлкө валютасын сатып алуу сыяктуу эле, аны сатуу боюнча да операцияларын жүргүзгөн. I чейректе валюталык интервенциялар боюнча 3,3 млн АКШ доллар өлчөмүндө таза сатуу түптөлгөн. Кароого алынып жаткан мезгил ичинде сом 7,7 пайызга бекемделген.

Акча базасы 2016-жылдын I чейрегинде 1,3 пайызга кыскарган, жылдык мааниде алганда 17,2 пайызга көбөйгөн. Чет өлкө валютасындагы депозиттерди камтыган M2X кеңири акча массасы отчеттук чейрек ичинде 5,4 пайызга, 135,4 млрд сомго чейин төмөндөгөн. Жылдык мааниде алганда M2X өсүшү 13,1 пайызды түзгөн.

1-глава. Тышкы чөйрө

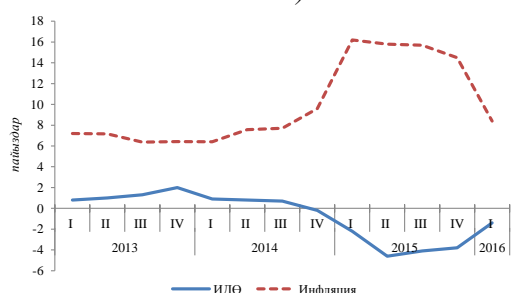
1.1. Соода боюнча негизги өнөктөш-өлкөлөрдүн экономикалык өнүгүүсү

Соода боюнча негизги өнөктөш-өлкөлөрдө түптөлгөн катаал экономикалык жагдай жергиликтүү продукцияга карата тышкы суроо-талаптын кыскарышына таасир эткен фактордон болууну улантып келет. Россия экономикасында мунайга баанын төмөндөөгө ык коюшу жана бир катар өлкөлөрдүн санкциялары сакталышынын терс таасири негизинен жоюулган, анын белгисинин бири болуп орус рублинин курсунун динамикасы жана инфляция деңгээли болууда. Казакстанда теңгенин баасынын олуттуу түшүүсүнүн кесепеттери коңшу өлкөдөгү инфляцияга таасир тийгизүүдө.

Россия

1.1.1-график. Россиядагы ИДӨнүн жана инфляциянын динамикасы

(жылдык мааниде алганда)

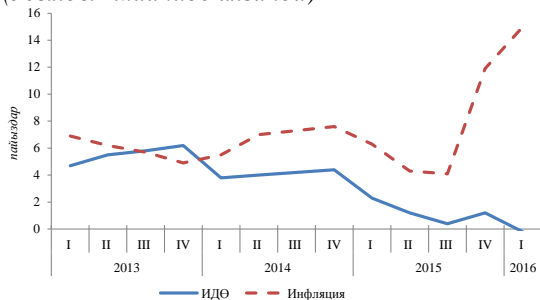
Булагы: Россия Федерациясынын Экономикалык өнүгүү министрлиги, «Блумберг» маалымат агенттиги

каатчылыкка чейинки мезгил деңгээлине кайра келген. 2015-жылдын январь-март айларына карата 2016-жылдын январь-март айларында инфляция 8,4 пайызды түзгөн. Инфляция жылдык мааниде алганда январь айында 9,8 пайыздан март айында 7,3 пайызга чейин төмөндөгөн. 2014-жылдан тарта байкалуучу калктын реалдуу кирешелеринин уланып жаткан түшүүсүнөн улам, керектөө суроо-талабынан кыскарышы жана үнөмдөп керектөөгө өтүү инфляцияга негизги ооздуктоочу таасирди тийгизген. Инфляция арымдарынын басаңдашына салымды импортту алмаштыруунун жана рублинин бекемделишинин натыйжасында кыйла арзан жергиликтүү продукцияга сунуштун өсүшү да кошкон.

Казакстан

1.1.2-график. Казакстандагы ИДӨнүн жана инфляциянын динамикасы

(жылдык мааниде алганда)

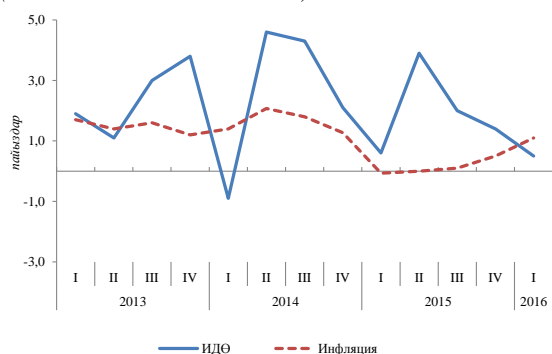
Булагы: Казакстан Республикасынын статистика боюнча агенттиги, Улуттук банктын эсептөөлөрү

кирешелеринин кыскарышынан жана кредиттер боюнча жогорку чендердин болушунан улам, калктын ички суроо-талабынын төмөндөөсү дүң жана чекене соода көлөмүнүн кыскарышына таасир эткен (-6,0 пайыз).

Суроо-талап тарабынан таасирлердин начарлашына карабастан, 2015-жылдын III чейрегинин акырынан тарта байкалуучу инфляциянын өсүшү 2016-жылдын I чейрегинде да уланган, бул эң башкысы, 2015-жылдын 20-августунда валюта чегин жокко чыгаруудан жана өзгөрүлмөлүү алмашуу курсу режимине өткөндөн кийин улуттук валютанын олуттуу нарксызданышынын таасиринин сакталышы менен түшүндүрүлөт. 2016-жылдын март айында инфляция жылдык мааниде алганда 15,7 пайызды түзгөн. Азык-түлүк товарлары 12,7 пайызга, азык-түлүктөн башка товарлар – 26,5 пайызга, кызмат көрсөтүүлөр – 9,1 пайызга кымбаттаган. Инфляциянын орточо жылдык мааниси 2016-жылдын I чейрегинде 15,0 пайыз деңгээлде түптөлгөн.

АКШ

1.1.3-график. АКШнын ИДӨсүнүн жана инфляциясынын динамикасы (жылдык мааниде алганда)

Булагы: АКШ Соода министрлиги, Эмгек министрлиги, «Блумберг» маалымат агенттиги

2016-жылдын баш жагында америка экономикасынын өсүш арымдарынын басаңдашы байкалган. Расмий маалыматтар боюнча, өтүп жаткан жылдын биринчи чейрегинде АКШ ИДӨсү 0,5 пайызга өскөн (өткөн чейрекке салыштырганда жылдык арымдарга кайра эсептөөдө). Чейрек финансы рынокторунда олуттуу өзгөрүүлөрдүн орун алышы менен башталып, инвестициянын кыскарышы жана керектөө чыгашаларынын кыйла жайыраак өсүшү менен мүнөздөлгөн. Мунайга баанын салыштырмалуу төмөн деңгээлде сакталып турушу шартында, тоо кендерин чалгындоо жана геологиялык иштерге инвестициялар 86,0 пайызга кыскарган. АКШ

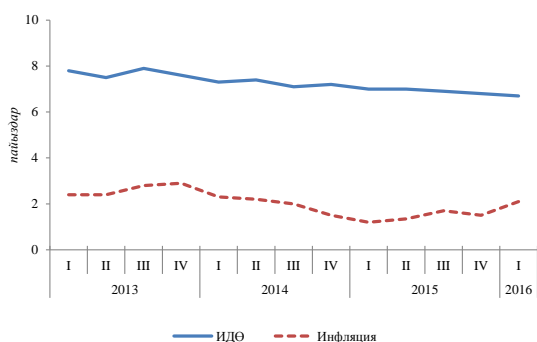
долларынын дагы деле тышкы суроо-талапка болгон күчтүү позициясынын терс таасиринен улам, тышкы соода тартыштыгынын көбөйүшү уланган. Аталган факторлордун аракетин, ошондой эле товардык-материалдык запастарды сатып алууга чыгашалардын уланып жаткан төмөндөшү жеке инвестициялардын биринчи чейректе 3,5 пайызга кыскарышын шарттаган. АКШда жигердүүлүктүн өсүшүнүн негизги драйвери болуп саналган керектөө чыгашалары экономиканын өсүшүнө колдоо көрсөткөн, бирок өткөн чейректерге караганда азыраак деңгээлде болгон.

2016-жылдын март айында керектөө баа индексинин өсүш арымы өткөн жылдын тиешелүү айына карата февраль айындагы 1,0 пайыздан төмөндөө менен 0,9 пайызды түзгөн. Инфляциянын жылдык мааниси АКШ Федералдык резерв системасынын (ФРС) максаттуу көрсөткүчүнөн «болжолу менен эки пайызга» төмөн турат, бул 2016-жылдын март айынан тарта отун-энергетикалык топтун товарларына баанын 12,6 пайызга төмөндөшү менен шартталган. Азык-түлүк товарларына баалар жылдык мааниде алганда 0,8 пайызга, калган товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр – 2,2 пайызга жогорулаган.

Кытай

Кытай экономикасынын өсүшүнүн басаңдоо арымдары кыймылсыз мүлк секторунда жана инвестициялар динамикасында алгылыктуу тенденциялардан улам турукташкан. Кытай Эл Республикасынын бийлигинин маалыматтары боюнча, өтүп жаткан жылдын биринчи чейрегинде ИДӨнүн өсүшү 2015-жылдын төртүнчү чейрегиндеги 6,8 пайыздан басаңдоо менен 6,7 пайызды түзгөн.

1.1.4-график. Кытайдагы ИДӨнүн жана инфляциянын динамикасы (өткөн жылдын тиешелүү чейрегине карата чейрек)

Булагы: Кытай Эл Республикасынын Улуттук статистика бюросу, «Блумберг» маалымат агенттиги

чейрегине караганда 25,3 пайызга жогору болгон, ал эми M2 акча топтому март айынын акырына он эки ай үчүн 13,4 пайызга өскөн.

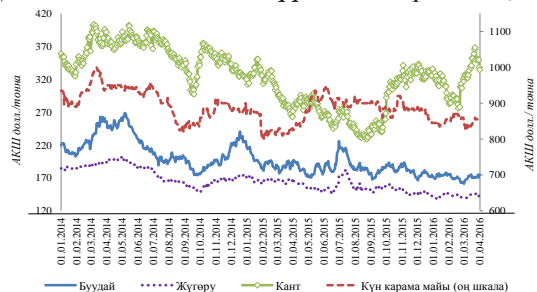
2016-жылдын март айында керектөө баа индексинин өсүшү жылдык мааниде алганда февраль айындагы деңгээлинен өзгөрбөстөн 2,3 пайызды түзгөн. Инфляцияга олуттуу салымды азык-түлүк товарларынын 6,0 пайызга кымбатташы кошкон, атап айтканда, жаңы жашылчаларга жана эт азыктарына баалар кыйла өскөн. Баа индексинин төмөндөшү транспорт жана отунду камтыган товардык топто катталган. Инфляциянын жылдык мааниси «болжолу менен үч пайыз» деңгээлинде белгиленген максаттуу көрсөткүчтөн төмөн калууда.

1.2. Дүйнөлүк товардык-чийки зат рыноктору

Азык-түлүк товарлар жана чийки зат тышкы рынокторунда түптөлгөн алгылыктуу шарттар, бүтүндөй алганда ички баалардын өсүшүнө, азык-түлүк тобунда импорттун жогорку үлүшүн жана керектөө баа индексинин куржунунда азык-түлүк товарларынын 47 пайызга жакынын түзгөн олуттуу салмагын эске алуу менен ооздуктоочу таасир тийгизген.

Азык-түлүк рыногу

1.2.1-график. Азык-түлүк товарларына болгон баа динамикасы (өткөн жылдын тиешелүү айына карата ай)

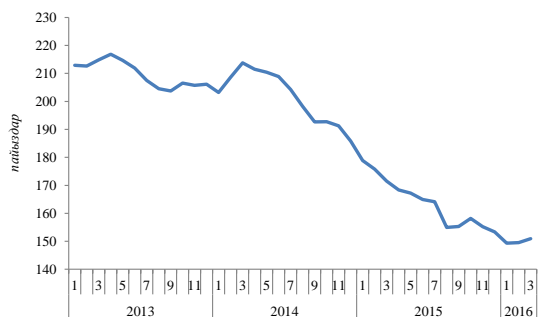
Негизги азык-түлүк товарлар рынокторунда туруктуу баа жагдайы байкалган. Башка факторлор менен бирге эле, Эль-Ниньо¹ жаратылыш-климаттык кубулушунун таасири кант рыногунда баалардын өзгөрмөлүүлүгүнүн жана айрым өсүмдүк майларынын кымбатташынын себеби болгон.

Эль-Ниньо кубулушу кант өндүрүүчү Азия өлкөлөрүндө кургакчыл аба ырайын шарттаган, ал эми Бразилиянын түштүк региондордо нөөшөрлөп жааган жаан кант камышынын түшүмүн жыйноодо кечиктирүү себебинен болгон. Ошондой эле канттын ордуна био отунду өндүрүү үчүн кант камышынын колдонулушунун өсүшү тууралуу билдирилген, бул канты өндүрүүгө жана анын сунушуна төмөндөтүүчү таасирге ээ болгон. Аталган факторлордун алкагында, дүйнөлүк рынокто кантка болгон баа, бүтүндөй алганда

¹Эль-Ниньо – бул 2-7 жыл аралыгында болуп өтүүчү табият кубулушу, ал Түштүк Америкада (суу ташкынына чейин) нөөшөрлөп жааган жаан, ошондой эле Түштүк жана Түштүк-Чыгыш Азиядагы кургакчылык менен мүнөздөлөт, бул айыл чарба өсүмдүктөрүнүн түшүмүнө терс таасирин тийгизет.

салыштырмалуу жогорку деңгээлде турган. Негизги өсүмдүк майларынын ичинен баалардын олуттуу өсүшү пальма майы көрсөткөн, бул соя майынын котировкасына да жогорулатылган таасир тийгизген. Эль-Ниньо кубулушунун таасири Азия өлкөлөрүндө кургакчыл аба ырайынын орун алышы менен байкалган, бул Малайзия жана Индонезия өлкөлөрүндө пальма майын өндүрүү келечегинин начарлашынын себеби болгон. Отчеттук чейрек ичинде күн карама майына баа төмөндөөгө ык койгон динамикага ээ болгон.

1.2.2-график. ФАО азык-түлүк баа индексинин динамикасы

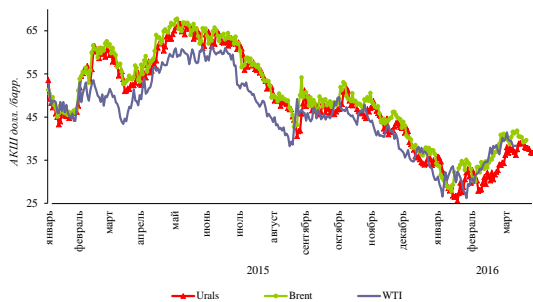
төмөндөгөн.

Өтүп жаткан жылдын биринчи чейрегинде бир аз жогорулоого ык койгон динамикада ФАО (Food and agriculture organization) индекси өтүп бара жаткан чейрекке караганда орточо 3,6 пайызга жана 2015-жылдын биринчи чейрегине караганда 14,5 пайызга төмөн болгон. Өтүп жаткан жылдын январь-март айларында индекстин бир аз өсүшү, эң башкысы кантка жана өсүмдүк майына баа индексинин өсүшү менен шартталган.

Энергия продукциялар рыногу

1.2.3-график. Мунайга болгон баа динамикасы

(өткөн жылдын тиешелүү айына карата ай)

алкагында рыноктун катышуучулары тарабынан алып-сатарлык менен шартталган. Анын үстүнө америкалык мунай өндүрүүчүлөр дүйнөлүк чийки зат рынокторунда орун алган төмөн баанын жана сунуш көлөмүнүн ашыкча болушу шартында мунай жана газ казып алууну кыскартууну улантышкан.

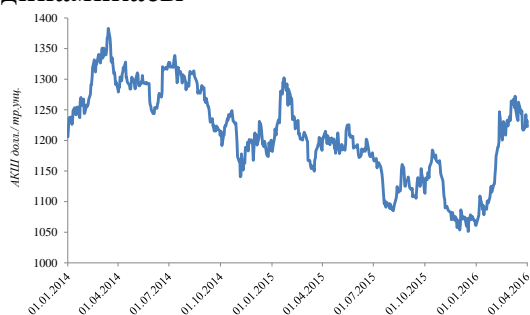
Дүйнөлүк энергия продукциялар рыногунда баанын өсүүгө ык койгон учурдагы динамикасына карабастан, мунайды импорттоочу экономикалардын басаңдашы, өнүгүп келе жаткан өлкөлөрдүн валюталарынын басаңдашы, мунай сунушунун анын суроо-талабынан артышы, ошондой эле дүйнөнүн айрым региондорунда геосаясий жагдайдын туруксуздугу сыяктуу баанын өсүшүн ооздуктоочу түзүмдүк факторлор сакталууда.

Өтүп жаткан жылдын январь-март айларында дан рыногунда түптөлгөн жагдай туруктуу болуп, бүтүндөй алганда баалар бир аз төмөндөгөн. Буудайга болгон баалардын төмөндөшү түшүмдүүлүк боюнча алгылыктуу баа берүүлөрдүн жана суроо-талаптын бир аз жеңилдетилиши менен айкалышта келерки мезгилде күтүлүүчү жетиштүү сунуш көлөмдөрү алкагында жүргөн. Жүгөрүгө баа да Түштүк Америкадагы алгылыктуу аба ырай шарттарынан жана АКШдагы айдоо аянттарынын көбөйүшүнөн улам бир аз

2016-жылдын биринчи чейрегинде дүйнөлүк мунай рыногунда баалар акырындык жогорулай баштаган. Мунайдын негизги сортторуна (Urals, Brent, WTI) баа баррелине 26,2-41,8 АКШ доллар чегинде өзгөрүлүп турган. Дүйнөлүк энергия продукциялар рыногунда мунайга баанын жогорулоого ык койгон динамикасы чийки мунайга баанын түшүүсүн жеңилдетүү үчүн зарыл болгон мунай казып алуу көлөмүнүн кыскарышы тууралуу мүмкүн болгон сүйлөшүүлөр боюнча жаңылыктардын

Алтын рыногу

1.2.4-график. Алтынга болгон баа динамикасы

Булак: «Блумберг» маалымат агенттиги

жылдын биринчи чейрегинде АКШ экономикасы боюнча статистикалык маалыматтардын алкагында болжолдонгондон да өтүп жаткан жылы чендердин кыйла жайыраак жогорулоо ыктымалдуулугу өскөн. Ошондой эле, отчеттук чейректе АКШ жана Кытайдын финансы рынокторунда олуттуу өзгөрүүлөр байкалган, евро аймакта базалык пайыздык чен нөлдүк деңгээлге чейин төмөндөтүлгөн, Японияда терс базалык чен сакталып турган. Бул шарттарда финансылык жоготуулар тобокелдиктери жана баалуу кагаздар боюнча кирешелердин төмөндөшү алтынга болгон инвестициялык суроо-талапты жогорулатып, металлга болгон баанын өсүшүнө түрткү берген. Котировкалардын өсүшүнө азия өлкөлөрүндө белгиленген алтынга болгон салыштырмалуу төмөн суроо-талап ооздуктоочу таасир эткен.

Өтүп жаткан жылдын I чейрегинде алтынга болгон баа 2015-жылдын акырында жетишилген көп жылдык минимумдардан олуттуу жогорулаган. Өткөн чейректе баанын төмөндөшү АКШнын Федералдык резерв системасынын базалык ченинин декабрь айындагы жогорулашы жана анын 2016-жылы андан ары жогорулашынын күтүүлөрү менен шартталган, бул инвестициялоонун алтынга альтернативалуу багыты болуп саналган АКШнын баалуу кагаздарынын инвестициялык алгылыктуулугун жогорулаткан. Бирок, 2016-

2-глава. Макроэкономикалык өнүгүү

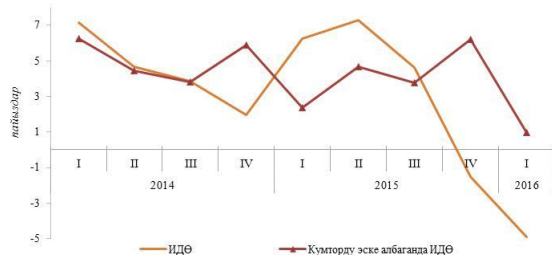
2.1. Товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр рыногунда суроо-талап жана сунуш

Тышкы сыяктуу эле, ички суроо-талап көлөмүнүн кыскарышы шартында, өлкөнүн ири алтын кен казып алуу ишканаларында продукция чыгаруу көлөмүнүн азайышы 2016-жылдын I чейрегинде Кыргыз Республикасында ички дүң өнүмдүн төмөндөшүнө алып келген. Өтүп жаткан жылдын баш жагынан тартып өлкөгө келип түшкөн акча которуулар көлөмүнүн өсүшү белгиленген.

Суроо-талап

2.1.1-график. ИДӨ динамикасы

(өткөн жылдын тиешелүү чейрегине карата чейрек)

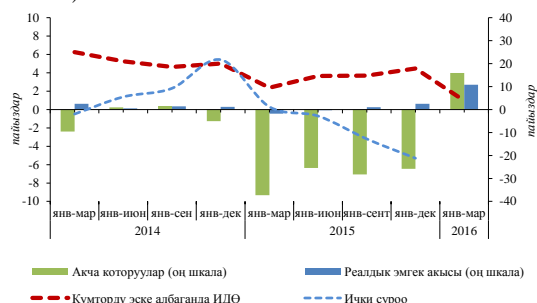
Булагы: Кыргыз Республикасынын Улуттук статистика комитети

төмөндөшү негизги таасирди тийгизген. Кызмат көрсөтүүлөр жана айыл чарба секторунун орточо өсүшү алгылыктуу салымды кошкон. Натыйжада, 2016-жылдын I чейрегинде реалдуу ИДӨнүн кыскарышы 4,9 пайызды түзгөн (өсүш 2015-жылдын ушул эле мезгилинде 6,3 пайыз), “Кумтөр” алтын кен казып алуу ишканаларын эске албаганда өсүш 1,0 пайызды (2015-жылдын январь-март айларында 2,4 пайызды) түзгөн.

«Центерра Голд Инк.» компаниясынын пресс-релизине ылайык, 2016-жылдын I чейрегинде “Кумтөр” алтын кен казып алуу ишканаларында өндүрүш көлөмү 2015-жылдын I чейрегине салыштырганда (170,7 миң унций) 49,0 пайызга төмөндөө менен 86,4 миң унцияны түзгөн, бул иштелип чыккан рудада алтындын төмөн курамы менен байланыштуу болгон. 2016-жылдын биринчи чейрегинде өндүрүш көлөмүнүн төмөн деңгээли компаниянын берген болжолдоолоруна дал келет.

2.1.2-график. Ички суроо-талап жана акча которуулар динамикасы

(өткөн жылдын тиешелүү мезгилине карата мезгил)

Булагы: Улуттук банк

которууларынын келип түшүү көлөмүнүн азаюусу терс салымды кошту. Бирок 2016-жылдын баш жагынан тартып өлкөгө жеке адамдардын акча которуу системалары аркылуу которуулардын алгылыктуу динамикасы белгиленген: 2016-жылдын I чейрегинде доллар

¹ Кыйла эрте мезгил аралыгына берилген маалыматтардын шилтемеси 2016-жылдын I чейреги үчүн маалыматтардын жоктугу менен шартталган.

эквивалентиндеги таза агылып кирүүлөр 2015-жылдын ушул эле мезгилине салыштырганда 15,9 пайызга өскөн.

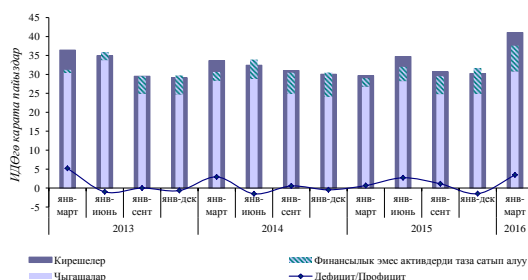
Ички суроо-талаптын басаңдашына карабастан, ИДӨнүн түзүмүндө керектөө, мурдагыдай эле ИДӨнүн негизги компоненти (ИДӨгө карата 105,7 пайыз) бойдон калууда.

Мамлекеттик финансы сектору

2016-жылдын I чейрегинде мамлекеттик бюджет 2,7 млрд сом же ИДӨгө карата 3,4 пайыз профицит менен аткарылган, 2015-жылдын ушул эле мезгилинде бюджет профицити 0,5 млрд сомду же ИДӨгө карата 0,6 пайызды түзгөн.

2.1.3-график. Мамлекеттик бюджетти аткаруу

(өткөн жылдын тиешелүү мезгилине карата мезгил, топтолмо)

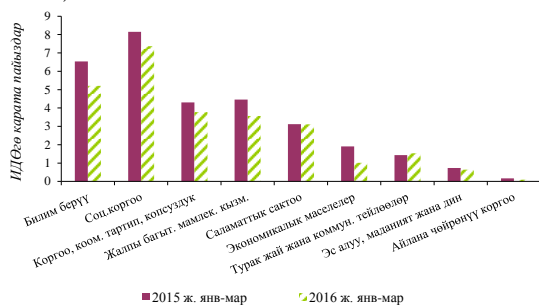

Булагы: Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин Борбордук Казыналыгы, Улуттук банк

эсептөөдө 14,2 пайызга же 3,0 млрд сомго жогорулоо менен 24,3 млрд сомду же ИДӨгө карата 30,8 пайызды түзгөн. Экономикалык классификациясы боюнча чыгашалар түзүмүндө, мурдагыдай эле, күндөлүк керектөөгө багытталган чыгашалардын жогорку үлүшү сакталган.

2.1.4-график. Мамлекеттик бюджетти аткаруу

(өткөн жылдын тиешелүү мезгилине карата мезгил)

Булагы: Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин Борбордук Казыналыгы, Улуттук банк

Финансылык эмес активдерди сатып алуу боюнча операцияларга карата бюджеттик каражаттардын таза агылып чыгуусу 5,3 млрд сомду же ИДӨгө карата 6,8 пайызды түзгөн. Республикалык бюджеттин киреше бөлүгүнүн аткарылышы (салыктык кирешелер + салыктык эмес кирешелер + расмий трансферттер) 2016-жылдын I чейрегинде 112,5 пайызды түзгөн, бул салыктык эмес кирешелерди жыйноо боюнча пландын 121,1 пайызга, расмий трансферттердин – 7,7 эсеге аткарылышы менен камсыздалган. Салыктык кирешелерди жыйноо боюнча план 95,9 пайызга аткарылган. Мамлекеттик салык кызматынын салык жыйноо боюнча планы 92,1 пайыз өлчөмүндө, Мамлекеттик бажы кызматынын планы – 104,6 пайызга аткарылган. 2016-жылдын I чейрегинин жыйынтыгы боюнча республикалык бюджеттин чыгаша бөлүгү 75,3 пайызга аткарылган. Мында,

корголгон статьялар боюнча чыгашалар планы 75,1 пайызга, ал эми корголбогон статьялар боюнча – 62,6 пайызга аткарылган.

Кыргыз Республикасынын Социалдык фондусунун алдын ала маалыматтары боюнча, Социалдык фондунун бюджетинин профицити (жыл башына карата Пенсиондук фонддун калдыктарын эске алганда, Мамлекеттик Топтоо Пенсиялык Фондунун каражаттарын эске албаганда) 2016-жылдын I чейрегинин жыйынтыгы боюнча 0,7 млрд сомду же ИДӨгө карата 0,9 пайызды түзгөн. Социалдык фонддун бюджетинин кирешеси (жыл башына карата Пенсиондук фонддун калдыктарын эске алганда) 2015-жылдын ушул эле көрсөткүчүнө салыштырганда 7,6 пайызга көбөйүү менен 10,0 млрд сомду же ИДӨгө карата 12,7 пайызды түзгөн. Социалдык фонддун бюджетинин чыгашалары 2015-жылдын ушул эле көрсөткүчүнө салыштырганда 6,9 пайызга өсүп, 10,2 млрд сомду же ИДӨгө карата 12,9 пайызды түзгөн.

Инвестициялар

2016-жылдын I чейрегинде негизги капиталга инвестициялар кыскарган. Алардын өздөштүрүлгөн деңгээли 2015-жылдын ушул эле мезгилине салыштырмалуу (салыштыргандагы баада) 0,7 пайызга кыскарган.

2.1.1-таблица. Каржылоо булактары боюнча негизги капиталга инвестициялар
(млн сом, пайыздар)

	млн. сом		үлүшү, пайыздар	
	2015-ж.	2016-ж.	2015-ж.	2016-ж.
Барыгы	16 312,0	16 590,6	100,0	100,0
Ички инвестициялар	12 008,1	12 899,7	73,6	77,8
Республикалык бюджет (өлгөчү кардалга кеткен каражаттарды кошо алганда)	156,3	656,2	1,0	4,0
Жергиликтүү бюджет	57,1	65,1	0,3	0,4
Ишканалар жана уюмдар каражаттары	6 413,7	5 646,1	39,3	34,0
Банктын кредити	12,6	23,6	0,1	0,2
Калктын каражаттары (КР резидентинин кайыр-садага каражаттарын кошо алганда)	5 368,4	6 508,7	32,9	39,2
Тышкы инвестициялар	4 303,9	3 690,9	26,4	22,2
Чет өлкө кредити	3 297,5	2 117,6	20,2	12,8
Тышкы өлкө инвестициялары	527,6	1 217,0	3,2	7,3
Чет өлкө гранттары жана гуманитардык жардам	478,8	356,3	3,0	2,1

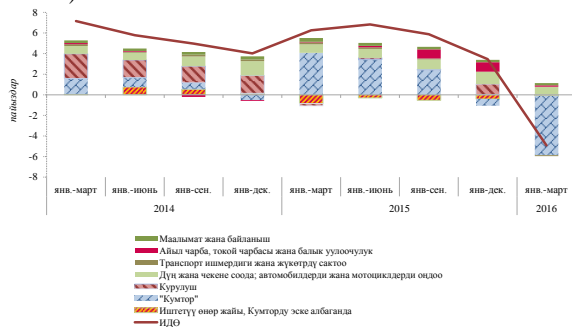
Булагы: Кыргыз Республикасынын Улуттук статистика комитети

жана жергиликтүү бюджеттердин эсебинен – 4,1 эсеге, калктын каражаттарынын эсебинен – 18,4 пайызга), ал эми тышкы булактардын эсебинен 16,2 пайызга (чет өлкө кредиттеринин эсебинен 37,3 пайызга) кыскарган.

Сунуш

2016-жылдын I чейрегинде өлкөдө реалдуу ИДӨнүн түшүүсү, эң башкысы, «Кумтөр» алтын кенинде өндүрүш көлөмүнүн кыскарышынан улам жүргөн.

2.1.5-график. ИДӨнүн өсүшүнө негизги тармактардын салымы
(өткөн жылдын тиешелүү мезгилине карата мезгил)

Булагы: Кыргыз Республикасынын Улуттук статистика комитети

Негизги капиталга инвестициялар, негизинен, айыл чарба объектеринин курулушуна, пайдалуу кендерди казып алууга жана кызмат көрсөтүүлөр чөйрөсүнө багытталган. Муну менен бирге эле, негизги капиталга инвестициялар көлөмү иштетүү өндүрүшүнүн, соода, билим берүү объектеринин курулушунда, ошондой эле турак-жай курулушунда төмөндөгөн.

Ички булактардын эсебинен каржыланган негизги капиталга инвестициялардын көлөмү 2015-жылдын ушул эле көрсөткүчүнө салыштырганда 4,9 пайызга (республикалык жана жергиликтүү бюджеттердин эсебинен – 4,1 эсеге, калктын каражаттарынын эсебинен – 18,4 пайызга), ал эми тышкы булактардын эсебинен 16,2 пайызга (чет өлкө кредиттеринин эсебинен 37,3 пайызга) кыскарган.

Өнөр жай өндүрүшүнүн төмөндөшү, негизинен, баалуу металлдардын өндүрүү көлөмүнүн 47,4 пайызга кыскарышы менен шартталган.

“Кумтөр” алтын кенин иштеткен ишканаларды эске албаганда, башка металлдан тышкары минералдык продукттардын өндүрүшүндө (-26,5 пайыз), текстиль өндүрүшүндө (-6,0 пайыз) бир топ кыскарышы белгиленген. Электр энергияны өндүрүү, аны өткөрүү жана бөлүштүрүү көлөмү 8,9 пайызга кыскарган.

Муну менен бирге эле, 2016-жылдын I чейрегинде башка пайдалуу кендерди казып

алууда (4,3 эсе), мунайды казып алууда (1,7 эсе), металл рудаларын казып алууда (1,7 эсе) жана мунай заттар өндүрүшүндө (30,7 пайызга) өсүшү белгиленген.

I чейректе айыл чарбасында алгылыктуу динамика (+1,5 пайыз) мал чарбачылыгынын продукциясынын өндүрүш көлөмүнүн көбөйүшү менен шартталган.

Курулуш секторунда ИДӨнүн өсүшүнө нөлдук салым менен 0,1 пайыз өсүшү байкалган, ал аткарылган курулуш подряддык жана башка капиталдык иштердин жана сарптоолордун, ошондой эле имараттар менен курулмалардын капиталдык жана утурумдук ремонт иш көлөмдөрүнүн өсүшүнүн эсебинен болгон.

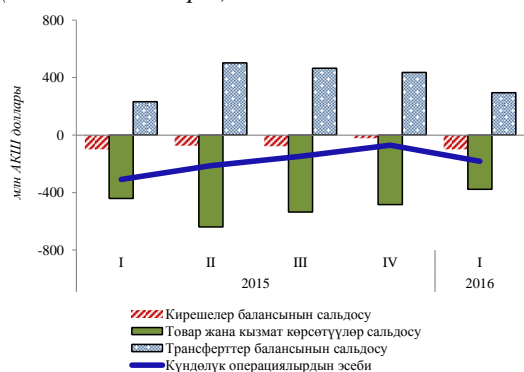
Кызмат көрсөтүүлөр чөйрөсүнө (1,2 пайыздык пункт) соода сектору негизги салымын кошкон (0,8 пайыздык пункт)

2.2. Тышкы сектор¹

Соода балансынын терс сальдосунун төмөндөшү 2016-жылдын I чейрегинде күндөлүк операциялар эсебинин тартыштыгын ИДӨгө карата 9,7 пайызга чейин төмөндөтүүгө өбөлгө түзгөн.

2.2.1-график. Күндөлүк операциялар эсеби

(млн АКШ доллары)

Эскертүү: Болжолдуу жана алдын ала маалыматтар боюнча. Тышкы соода боюнча маалыматтар УСКнын айыл-чарба продукцияларына кошумча баа берүүнү жана Евразия экономикалык бирлигине мүчө мамлекеттер менен өз ара соода жүргүзүү (2015-жылдын III чейрегинен тартып) жана Улуттук банктын баа берүүлөрүн эске алуу менен келтирилген

Болжолдуу жана алдын ала маалыматтар боюнча күндөлүк эсептин тартыштыгы 2016-жылдын I чейрегинде 41,3 пайызга төмөндөп, 181,6 млн АКШ долларын түзөт.

Отчеттук мезгилде Кыргыз Республикасынын соода тартыштыгынын 12,6 пайызга, 301,7 млн АКШ долларына чейин төмөндөшү күтүлүүдө. Соода балансы төмөнкү факторлордун негизинде түптөлгөн:

- жеңил автоунааларынын берүүлөрүнүн (анын ичинде мурда колдонулгандар да) кыскаруусунан, ошондой эле энергия продукцияларынын түшүүсүнүн төмөндөшүнөн улам импорттун төмөндөшү;
- алтын сыяктуу негизги экспорттук товарлардын берүүлөрүнүн кыскарышы.

2.2.1. Кыргыз Республикасынын соода балансы²

(млн АКШ доллары)

	2014	2015	2015 I кв.	2016* I кв.	Өзг-үү %	Өзг-үү млн. долл.
Соода тендеми	-2 909,5	-1 984,0	-345,1	-301,7	-12,6	43,3
Экспорт (ФОБ)	2 380,7	1 812,4	503,4	377,9	-24,9	-125,6
Алтын	716,9	665,4	256,2	100,0	-61,0	-156,2
Импорт (ФОБ)	5 290,2	3 796,4	848,5	679,6	-19,9	-168,9
Мунайпродуктылар	1 041,8	702,6	226,0	93,1	-58,8	-132,9

*алдын ала маалыматтар боюнча

¹ Алдын ала жана болжолдуу маалыматтар боюнча. Учурдагы маалыматтар мунай заттарын реэкспорттоо боюнча Улуттук банктын баа берүүлөрүн камтыйт. Салыштыруу мезгилдери бул өткөн жылдын тиешелүү чейрегине карата чейрек.

² Айыл чарба продукциясы жана Евразия экономикалык бирлигине кирген өлкөлөр менен (2015-жылдын III чейрегинен тартып) өз ара соода жүргүзүү боюнча Улуттук статистика комитетинин кошумча баа берүүлөрүн жана Улуттук банктын баа берүүлөрүн эске алуу менен маалыматтар келтирилген.

2016-жылдын I чейрегинде товарлардын экспорту (ФОБ бааларында) 24,9 пайызга кыскартуу менен 377,9 млн АКШ долларын түзөт. Алтынды эске албаганда экспорт 12,4 пайызга көбөйүп, 277,9 млн АКШ доллар деңгээлинде түптөлөт. Мында экспорттун көбөйүшү өлкөнүн Евразия экономикалык бирлигине кирүүсүнөн тартып катталып жана жүргүзүлүп жаткан өз ара соода жүргүзүү боюнча жеке адамдардын тандалма изилдөөсү менен Кыргыз Республикасынын Улуттук статистика комитетинин расмий баа берүүлөрүн эске алуу менен шартталган.

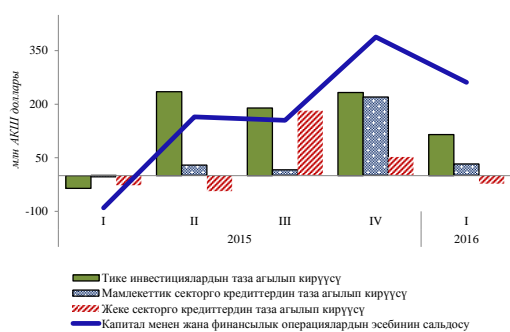
Отчеттук мезгил үчүн товарлардын импорту (ФОБ бааларында) 19,9 пайызга төмөндөп, 679,6 млн АКШ долларын түзөт. Импорттун төмөндөшү мунай заттарын берүүнүн кыскарышы менен шартталат. Ал орточо контракттык баалардын төмөндөшү сыяктуу эле, ташып келүүлөрдүн физикалык көлөмүнүн кыскарышы жана жеңил автоунаалардын импортунун төмөндөшү менен келип чыгат.

Күндөлүк трансферттер боюнча таза агылып кирүү көлөмү 27,1 пайызга көбөйүп, 294,3 млн АКШ доллар өлчөмүндө түптөлөт. Трансферттер боюнча оң динамика жеке трансферттердин түшүүлөр көлөмүнүн өсүшү менен шартталат, алардын таза агылып кирүү көлөмү 11,4 пайызга көбөйүп, 253,9 млн АКШ долларын түзөт.

Болжолдоолорго ылайык 2016-жылдын I чейрегинде кызмат көрсөтүүлөр балансынын терс сальдосу 22,0 пайызга төмөндөп, 74,7 млн АКШ долларында түптөлөт. Кирешелер балансынын терс сальдосу 99,5 млн АКШ доллар деңгээлинде күтүлүүдө, ал 2015-жылдын I деңгээлине дал келет.

Кыргызстанга келген тике жана башка инвестициялардын агылып кирүүсү финансылык операциялардын жана капитал менен операциялардын эсеби боюнча оң сальдонун көбөйүшүн шарттайт. 2016-жылдын I чейрегинде финансылык операциялар жана капитал менен операциялар эсеби 2015-жылдын I чейрегинин жыйынтыгы боюнча 90,4 млн АКШ доллар деңгээлиндеги терс мааниге карата 261,4 млн АКШ долларындагы өлчөмдө оң сальдо менен түптөлөт. Капитал менен операциялар эсебинин сальдосу 12,6 млн АКШ доллар өлчөмүндө оң болоору күтүлүүдө (31,4 пайызга көбөйүү). Кароого алынып жаткан мезгил ичинде финансы эсебинин сальдосу күтүлгөндөй эле 248,8 млн АКШ доллар өлчөмүндө оң күтүлүүдө.

2.2.2-график. Капитал менен операциялардын жана финансылык операциялардын эсеби

Отчеттук мезгилде финансы эсебине тике жана башка инвестициялар боюнча агылып кирүүлөрдүн көбөйүшү негизги таасирди тийгизет.

Өлкөгө тике инвестициялардын таза агылып кирүүсү 115,0 млн АКШ доллар деңгээлинде болжолдонууда. Отчеттук мезгилде «башка инвестициялар» статьясынын оң сальдосу 124,9 млн АКШ доллар өлчөмүндө түптөлөт, бул негизинен чет өлкөдөгү резиденттердин 131,0 млн АКШ долларына активдеринин төмөндөшү менен шартталат. Мында тышкы өлкөлөр алдында негизинен соода кредиттеринин эсебинен резиденттердин

милдеттенмелери 6,1 млн АКШ долларына кыскарат.

Ошентип, 2016-жылдын I чейрегинин жыйынтыгы боюнча Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеми 128,1 млн АКШ доллар өлчөмүндө оң сальдодо түптөлөт. Дүң эл аралык кам көлөмү товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн келечектеги импортунун 4,8 айынын ордун жабат.

Сомдун реалдуу жана номиналдык эффективдүү алмашуу курсунун индекстери

2.2.2-таблица. Алмашуу курсу боюнча негизги көрсөткүчтөр

	жыл (ор.)			ай өткөн жылдын башына карата			ай өткөн айга карата		
	2014 (ор.)		%	2015-ж. (айдын акырына)		%	2015-ж. (айдын акырына)		%
	январь	декабрь		Июль	Март		Февраль	Март	
РЭАК	117,3	122,9	4,8	116,2	121,3	4,3	123,1	121,3	-1,5
НЭАК	114,4	122,6	2,7	117,5	124,8	6,2	125,0	124,8	-0,1
РЭАК кытай юаньына карата	135,0	120,6	-4,6	106,0	109,0	2,8	106,6	109,0	2,2
НЭАК кытай юаньына карата	66,3	56,4	-9,4	48,9	51,8	5,9	50,4	51,8	2,7
РЭАК еврого карата	137,1	145,8	3,7	128,6	129,6	0,8	127,5	129,6	1,7
НЭАК еврого карата	61,8	61,8	0,0	53,5	54,8	2,3	53,0	54,8	3,4
РЭАК кал. теңгесине карата	107,6	108,8	6,9	125,9	137,4	9,1	140,5	137,4	-2,2
НЭАК кал. теңгесине карата	112,1	114,1	6,3	141,0	160,4	13,7	161,7	160,4	-0,8
РЭАК орус рубльине карата	80,1	97,4	8,7	92,2	96,4	4,8	102,0	96,4	-5,5
НЭАК орус рубльине карата	121,5	160,1	9,0	154,1	166,5	8,0	173,7	166,5	-4,2
РЭАК АКШ долларына карата	180,1	160,2	-4,3	138,3	142,1	2,8	139,3	142,1	2,0
НЭАК АКШ долларына карата	80,1	74,4	-9,3	62,9	65,9	4,8	63,7	65,9	3,4

* алдын-ала маалымат

† - сомдун нарсымынаны, статистиканы жана өлчөөлөрүн жакшыртуу

‡ - сомдун басымдын, статистиканы жана өлчөөлөрүн жакшыртуу

2016-жылдын I чейрегинин акырына карата реалдуу жана номиналдык эффективдүү алмашуу курстарынын индекси өткөн жылдын декабрь айына салыштырмалуу көбөйгөн. Алдын ала маалыматтар боюнча сомдун номиналдык эффективдүү алмашуу курсунун индекси өткөн жылдын баш жагынан тартып 6,2 пайызга көбөйүп, марттын акырында 124,8 түзгөн. Индекстин көбөйүшү

сомдун бекемделиши менен келип чыккан¹ 2016-жылдын март айында өткөн жылдын декабрь айындагы орточо курска салыштырмалуу: казак теңгесине карата 13,7 пайызга, орус рубльине карата 8,0 пайызга, кытай юаньына карата 5,9 пайызга жана АКШ долларына карата 4,8 пайызга, еврого карата 2,3 пайызга сом бекемделген.

Негизги соода боюнча өнөктөш өлкөлөрүндө орун алган инфляциянын өтө жогорку деңгээлине карабастан², номиналдык эффективдүү алмашуу курсунун индексинин көбөйүшү реалдуу эффективдүү алмашуу курсунун индексинин өсүшүн шарттаган, ал 2015-жылдын декабрь айынан тартып 4,3 пайызга көбөйүп, 2016-жылдын март айынын акырында 121,3 түзгөн.

¹ Мында сомдун номиналдык эки тараптуу алмашуу курсу боюнча маалыматтар келтирилген, индексти эсептөө үчүн базалык мезгил катары 2000-жыл колдонулат.

² Кыргыз Республикасында инфляция 2016-жылдын январь-март айлары үчүн 1,2 пайыз деңгээлинде терс түптөлгөн, ошол эле мезгилде негизги соода боюнча өнөктөш өлкөлөрдө инфляциянын орточо деңгээли алдын ала эсептөөлөр боюнча 0,5 пайызды түзгөн.

3-глава. Акча-кредит саясаты

3.1. Акча-кредит саясатын ишке ашыруу

Өлкөдө баанын жалпы деңгээлинин өсүш арымынын төмөндөшү сакталган шартында тышкы азык-түлүк рынокторунда туруктуу баанын сакталышы, алмашуу курсуна карата үстөк басым кылуу тобокелдигинин азаюусу алкагында мындан аркы баа динамикасынын болжолдоолорун эске алуу менен Улуттук банк кароого алынып жаткан мезгил ичинде өз пайыздык чендерин төмөндөтүүнү туура көргөн.

Өтүп жаткан жылдын I чейрегинде Улуттук банк Башкармасы тарабынан эки жолу Улуттук банктын эсептик чен өлчөмү жөнүндө маселе каралган. Макроэкономикалык көрсөткүчтөргө терс тышкы факторлордун таасиринен улам, анын ичинде алмашуу курсуна карата белгисиздик жагдайынын сакталышына байланыштуу 2016-жылдын март айынын акырына чейин эсептик чен 10,00 пайыз деңгээлинде өзгөрүүсүз сакталган. Ушул эле жылдын 29-мартынан тартып баанын жалпы деңгээлинин төмөн өсүш арымын, алмашуу курсуна карата үстөк басым кылуу тобокелдигинин төмөндөшүн жана өлкөдөгү экономикалык жигердүүлүктүн төмөндөшүн эске алуу менен эсептик чен өлчөмү 200 базистик пунктка, 8,00 пайызга чейин төмөндөтүлгөн. Пайыздык чектин чектери да өзгөртүлгөн: “овернайт” кредити боюнча чен 12,0 пайыздан 10,0 пайызга чейин, «овернайт» депозиттери боюнча чен – 4,0 пайыздан 1,0 пайызга чейин төмөндөгөн.

Саясат чендеринин динамикасы банктар аралык кредит рыногунун чендердин кыймылынын багытын аныктаган, алар негизинен пайыздык чектин ичинде калыптанган. 2016-жылдын I чейреги ичинде ички банктар аралык кредит рыногунда жигердүүлүктүн төмөндөшү катталган – бүтүмдөрдүн жалпы көлөмү өткөн жылдагы ушул эле көрсөткүчүнө салыштырганда 73,7 пайызга төмөн болгон. Банк тутумунда үстөк кам топтолгон, алардын негизги көлөмү (82,2 пайызы) 6-7 банкта орун алган. 2016-жылдын биринчи чейрегинде үстөк камдын орточо күндүк деңгээли өткөн жылдын I чейрегиндеги 3,1 млрд сомго жана IV чейрегиндеги 4,2 млрд сомго салыштырмалуу 6,7 млрд сомду түзгөн. Жогорку үстөк ликвиддүүлүктүн орун алышы Улуттук банктын ноталарына карата коммерциялык банктар тарабынан жогорку суроо-талаптын болушун шарттаган, бул алардын кирешелүүлүгүнүн төмөндөшүнө алып келген, ал I чейректин акырында 2,18 пайызды түзгөн. Улуттук банкта «овернайт» депозиттерине жайгаштырган коммерциялык банктардын каражаттарынын көлөмү да өскөн.

Жүргүзүлүп жаткан акча-кредит саясатынын алкагында экономикалык жигердүүлүктүн басаңдашы шартында экономиканын реалдуу секторун кредиттөө жана колдоо максатында Улуттук банк тарабынан кредиттик операциялар ишке ашырылган. Коммерциялык банктарга сунушталган кредиттик ресурстардын жалпы көлөмү I чейрек ичинде 3,3 млрд сомду түзгөн. Банктарга да кредиттик аукциондордун алкагында мурда берилген 3 млрд сомго жакын көлөмдөгү сумманы 1 жылга чейинки мөөнөткө кошумча пролонгациялоо мүмкүнчүлүгү берилген, анын ичинен 1,09 млрд сом 2016-жылдын март айынын акырына чейин узартылган.

2016-жылдын I чейрегинде ички валюта рыногунда сомго карата АКШ долларынын алмашуу курсу бир аз төмөндөөгө ык койгон тенденциясы менен туруктуулукту сактап турган. Улуттук банктын валюта рыногунда катышуусу алмашуу курсунун кескин өзгөрүлмөлөрүн текшилөөгө багытталган. Улуттук банк отчеттук мезгилде АКШ долларын сатуу боюнча операцияларды жүргүзгөн, алардын жалпы көлөмү 77,4 млн АКШ долларын түзгөн сыяктуу эле (анын ичинде нак акчалар – 13,1 млн АКШ доллар), аларды сатып алуу боюнча 74,2 млн АКШ долларын түзгөн. Валюталык интервенциялардын эсебинен сомдук ликвиддүүлүктү алып салуу боюнча жалпы көлөм 571,9 млн сомду түзгөн. 2016-жылдын I чейреги үчүн сом 7,7 пайызга бекемделген.

2016-жылдын отчеттук чейрек ичинде инфляция өткөн жылдын тиешелүү чейрегине салыштырмалуу 1,2 пайызды түзгөн, ал эми март айында баанын жалпы деңгээли жылдык мааниде 0,61 пайызга төмөндөгөн.

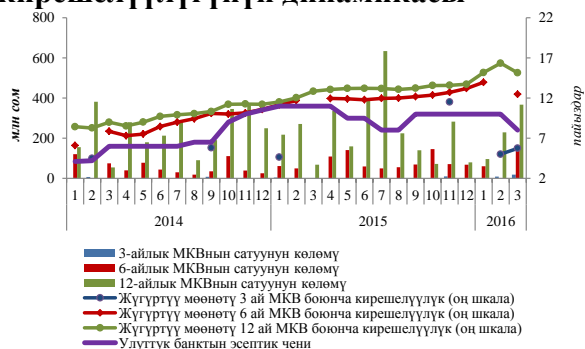
Акча-кредит саясатынын 2016-жылдын I чейрегинде көргөн чаралары

<p>Улуттук банктын эсептик чен өлчөмү жөнүндө чечимдер кабыл алынган</p>	<p>2016-жылдын 29-февралында эсептик ченди 10,00 пайыз деңгээлинде өзгөртүүсүз калтыруу жөнүндө чечим кабыл алынган. «Овернайт» кредиттери боюнча чен 12,00 пайыз деңгээлинде калган, «овернайт» депозиттери боюнча чен 3,00 пайызга чейин төмөндөтүлгөн.</p> <p>2016-жылдын 29-мартынан тартып эсептик чен өлчөмү 10,00 тартып 8,00 пайызга чейин 200 базистик пунктка төмөндөтүлгөн. Пайыздык чектин чектери төмөндөтүлгөн. «Овернайт» кредиттери боюнча чен 12,0 пайыздан 10,0 пайызга чейин, ал эми «овернайт» депозиттери боюнча чен – 3,0 пайыздан тартып 1,0 пайызга чейин төмөндөтүлгөн..</p>
<p>Милдеттүү камдын аткарылышы тууралуу регламентине өзгөртүүлөр киргизилген</p>	<p>Милдеттүү камдын сакталышы боюнча эсепке коммерциялык банктардын банкоматтарындагы улуттук валютадагы нак акча каражаттарынын калдыктары киргизилген. Бул чара улуттук валютада кредиттерди берүү чөйрөсүн мындан ары да кеңейтүү үчүн сом түрүндө ликвиддүүлүктү бошотуп алуу жагында коммерциялык банктарга шарттарды түзүүгө багытталган.</p>
<p>Кредиттик аукционду өткөрүү жөнүндө чечим кабыл алынган</p>	<p>Кийинчерээк пролонгациялоо мүмкүнчүлүгү менен 6 айлык мөөнөтгө коммерциялык банктарга ресурстарды берүү жагында кредиттик аукцион 2016-жылдын 1-мартында өткөрүлгөн. Кредиттик аукциондун жыйынтыгы боюнча орточо салмактанып алынган пайыздык чен 10,14 пайызды түзгөн. Берилген ресурстардын суммасы 1,07 млрд сомду түзгөн.</p>
<p>Улуттук банк Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн Чет өлкө валютасындагы ипотекалык кредиттерди улуттук валютага конвертациялоо боюнча программасын ишке ашырууга катышкан</p>	<p>Программанын алкагында коммерциялык банктарга 1,9 млрд сом жалпы суммасында кредиттер берилген.</p>

3.2. Финансы рыногунун инструменттери

Мамлекеттик баалуу кагаздар рыногу

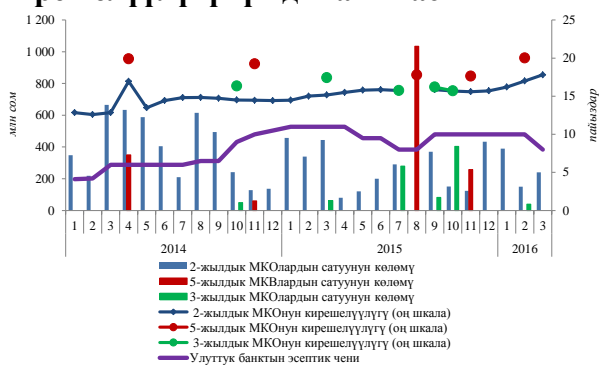
3.2.1-график. МКВларды сатуу көлөмүнүн жана анын кирешелүүлүгүнүн динамикасы

тартып 4,5 пайызга жогорулоо менен 3,4 млрд сомду түзгөн.

Суроо-талап көлөмүнүн (+13,3 пайызга) жогорулашынан улам, айкын сатуу көлөмү да (+9,3 пайызга) көбөйгөн. I чейректе айкын сатуу көлөмү 734,3 млн сомду түзүү менен жарыяланган эмиссиянын көлөмүнөн аз болгон. Алты аукцион суроо-талаптын жоктугуна байланыштуу өткөрүлбөгөн катары таанылган. Кароого алынып жаткан мезгил ичинде баалуу кагаздар рыногунда жайгаштырылуучу бардык сегменттер боюнча мамлекеттик казына векселдеринин орточо айлык кирешелүүлүгүнүн жогорулашы катталган. Мамлекеттик казына векселдеринин жалпы орточо алынган кирешелүүлүгү 15,0 пайызды (+2,9 п.п.) түзгөн.

3.2.2-график. МКОлорду сатуу көлөмүнүн жана анын кирешелүүлүгүнүн динамикасы

көрсөткүчүнө салыштырмалуу 19,5 пайызга көбөйүү менен 2016-жылдын I чейрегинде 1,7 млрд сомду түзгөн.

Кароого алынып жаткан мезгил ичинде айкын сатуу көлөмдөрү (кошумча жайгаштырууларды эске алганда) 818,8 млн сомду түзгөн, суроо-талап көлөмү сунуштун көлөмүнөн төмөн болгон. Кароого алынып жаткан мезгил ичинде 17,21 пайызга чейин (+1,63 п.п.) орточо алынган кирешелүүлүктүн деңгээлинин бир аз жогорулашы катталган.

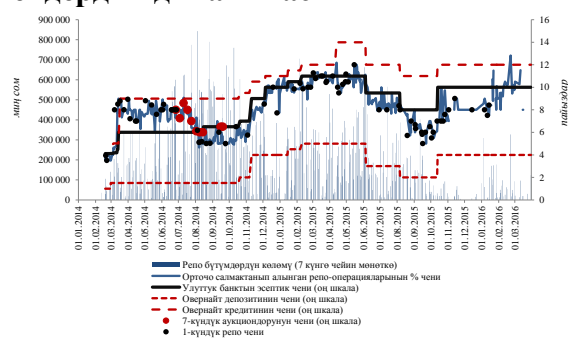
Мамлекеттик казына векселдери

2016-жылдын I чейрегинде Кыргыз Республикасынын Финансы министрлиги тарабынан биринчилик рыногунда жүгүртүү мөөнөтү 3, 6 жана 12 ай болгон векселдер жайгаштырууга сунушталган. Аукциондордо векселдердин жарыяланган эмиссиясынын дүң көлөмү 1,2 млрд сомду түзгөн, ал 2015-жылдын тиешелүү мезгилине салыштырмалуу 27,2 пайызга төмөн болгон. Мезгилдин акырына карата жүгүртүүдөгү баалуу кагаздардын көлөмү жыл башынан

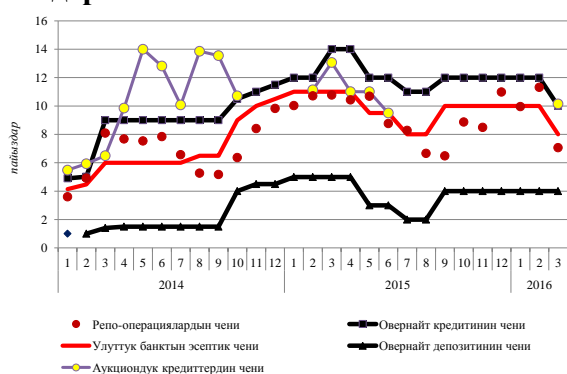
Мамлекеттик казына облигациялары

I чейректе мамлекеттик казына облигацияларынын биринчилик рыногунда жайгаштыруу үчүн жүгүртүү мөөнөтү 2 жана 5 жылдык баалуу кагаздар сунушталган. Кароого алынып жаткан мезгилдин акырына карата жүгүртүүдө турган мамлекеттик казына облигацияларынын көлөмү жыл башынан тартып 4,1 пайызга төмөндөө менен 9,6 млрд сомду түзгөн. Аукциондордо мамлекеттик казына облигацияларынын эмиссиясынын жарыяланган көлөмү өткөн жылдын тиешелүү

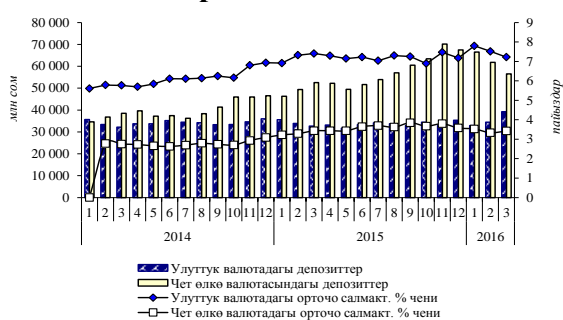
3.2.3-график. Банктар аралык кредиттик ресурстар рыногундагы репо боюнча бүтүмдөрдүн көлөмүнүн жана чендердин динамикасы

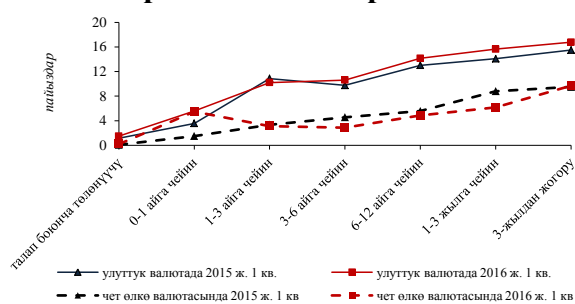
3.2.4-график. Улуттук банктын жана банктар аралык операциялардын чендери

3.2.5-график. Коммерциялык банктардын депозиттеринин динамикасы

3.2.6-график. Мөөнөттүүлүк категориялары боюнча улуттук жана чет өлкө валюталарындагы жаңы депозиттер боюнча чендер

депозиттер боюнча орточо салмактанып алынган чен 13,14 пайызды (+1,20 п.п.), ал эми чет өлкө валютасында – 5,05 пайызды (-0,88 п.п.) түзгөн.

Банктар аралык кредиттик ресурстар рыногу

2016-жылдын I чейрегинде банк тутумунда ликвиддүүлүк көлөмүнүн жогору болгондугуна байланыштуу банктар аралык рынокто ресурстарга карата суроо-талап төмөндөп, репо бүтүмдөрүнүн көлөмүнүн азаюусу жүргөн. Банктар аралык кредиттик рыногунда бардык берилген ресурстар боюнча орточо салмактанып алынган чен 10,5 пайызды түзгөн, анын ичинде репо-операциялар боюнча – 9,44 пайыз.

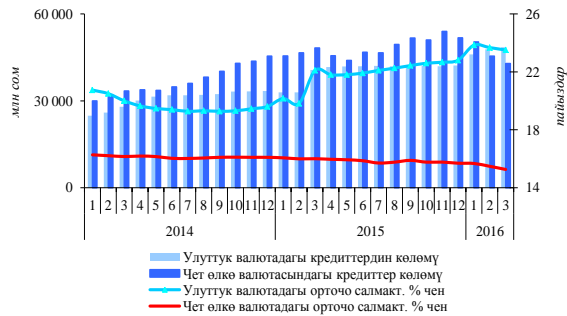
Бүтүндөй алганда, операциялар боюнча банктар аралык рыноктогу чендер 7 күнгө чейин Улуттук банк тарабынан белгиленген пайыздык чектин чегинде турган. Чендердин багыты эсептик чендин динамикасына дал келген.

Депозит рыногу

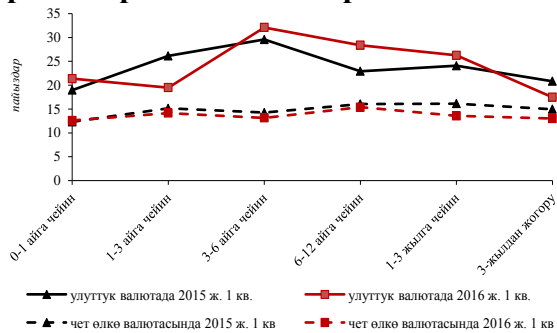
Депозиттер рыногу тартылып жаткан ресурстардын көлөмүнүн кыскарышы менен мүнөздөлгөн, ал негизинен валютанын төмөндөшүнөн улам жүргөн. Коммерциялык банктардын депозиттик базасынын көлөмү жыл башынан тартып 6,9 пайызга төмөндөө менен 95,8 млрд сомду түзгөн. Чет өлкө валютасындагы депозиттер 16,3 пайызга, 56,5 млрд сомдук эквивалентке чейин төмөндөгөн. Улуттук валютада депозиттер 11,0 пайызга, 39,3 млрд сомго чейин жогорулаган. Алмашуу курсунун өзгөрүүсүн эске албаганда, жыл башынан тартып депозиттик база 2,3 пайызга төмөндөгөн.

2016-жылдын I чейрегинде улуттук валютада жаңыдан кабыл алынган депозиттер боюнча орточо салмактанып алынган пайыздык чен өткөн жылдын тиешелүү мезгилине салыштырмалуу 0,19 п.п. жогорулоо менен 2,46 пайызды, чет өлкө валютасындагы аманаттар – 0,74 пайызды (-0,40 п.п.) түзгөн. Кароого алынып жаткан мезгил ичинде улуттук валютада мөөнөттүү

3.2.7-график. Мезгилдин акырына карата коммерциялык банктардын кредиттик карызынын динамикасы

3.2.8-график. Мөөнөттүүлүк категориялары боюнча улуттук жана чет өлкө валюталарындагы жаңы кредиттер боюнча чендер

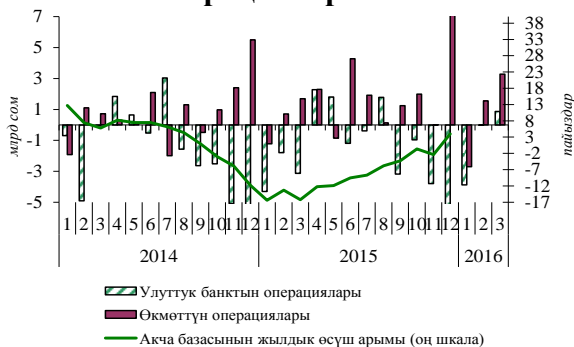
24,42 пайызды түзгөн, чет өлкө валютасында – 1,44 п.п., 13,12 пайызга чейин төмөндөгөн.

Кароого алынып жаткан мезгилдин акырына карата мөөнөтү өткөрүлүп жиберилген кредиттердин үлүшү салыштырмалуу төмөн деңгээлде калып, 2,5 пайызды (жыл башынан тартып +0,6 п.п.) түзгөн, ал эми пролонгацияланган кредиттердин үлүшү – 5,4 пайызды (+0,6 п.п.) түзгөн.

3.3. Монетардык индикаторлордун динамикасы

Акча базасы

3.3.1-график. Акча базасынын өзгөрүүсүнө Өкмөттүн жана Улуттук банктын операцияларынын салымы

менен отчеттук чейректин акырына карата 66,2 млрд сомду түзгөн. Акча базасы жылдык мааниде 17,2 пайызга өскөн. I чейректе Улуттук банктын операцияларынан улам, акча базасы 3,0 млрд сомго кыскарган, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн операциялары акча базасын 2,1 млрд сомго көбөйткөн.

2016-жылдын биринчи чейрегинде коммерциялык банктардын кредит портфелинин көлөмүнүн төмөндөшү байкалган, бул негизинен чет өлкө валютасындагы түзүүчүсүнүн кыскарышына байланыштуу эле. 2016-жылдын I чейрегинин акырына карата коммерциялык банктардын кредит портфелинин көлөмү жыл башынан тартып 2,7 пайызга төмөндөө менен 91,4 млрд сомду түзгөн. Мында, улуттук валютадагы кредит портфелинин көлөмү 15,0 пайызга өсүп, 48,5 млрд сомду түзгөн. Чет өлкө валютасындагы кредит портфелдин көлөмү жыл башынан тартып 17,2 пайызга төмөндөп, (сомдук эквивалентте) 42,8 млрд сомду түзгөн, алмашуу курсун эске албаганда ал 12,8 пайызга төмөндөгөн.

Кароого алынып жаткан мезгилдин акырында курстун өзгөрүүсүн эске алуу менен кредиттик портфелди долларлаштыруу жыл башынан тартып 0,2 п.п. жогорулоо менен 48,9 пайызды түзгөн.

Улуттук валютада жаңыдан берилген кредиттер боюнча орточо салмактанып алынган пайыздык чен 1,72 п.п. жогорулап,

24,42 пайызды түзгөн, чет өлкө валютасында – 1,44 п.п., 13,12 пайызга чейин төмөндөгөн.

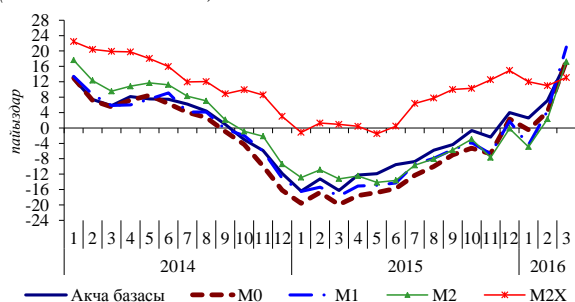
Кароого алынып жаткан мезгилдин акырына карата мөөнөтү өткөрүлүп жиберилген кредиттердин үлүшү салыштырмалуу төмөн деңгээлде калып, 2,5 пайызды (жыл башынан тартып +0,6 п.п.) түзгөн, ал эми пролонгацияланган кредиттердин үлүшү – 5,4 пайызды (+0,6 п.п.) түзгөн.

Өтүп жаткан жылдын I чейрегинде камга коюлган акчалардын кыскаруусуна негизги салымды Улуттук банктын арылтуу операцияларынын жана валюталык интервенцияларынын таасири кошкон. Бул банк тутумунда үстөк ликвиддүүлүк деңгээлинин жогорулашы жана 2016-жылдын январь айында валюта рыногунда чет өлкө валютасына карата жогорку суроо-талап байкалган жагдай менен шартталган.

Акча базасы жыл башынан бери 1,3 пайызга же 892,0 млн сомго кыскаруу

3.3.2-график. Акча топтомдорунун номиналдык өсүш арымы

(жылдык мааниде)

кыскарган. Жылдык мааниде ушул акча топтомдорунун 21,0, 17,2 жана 17,5 пайызга жогорулашы байкалган.

Чет өлкө валютасында депозиттерди камтыган кеңири мааниде колдонулуучу M2X акча массасы отчеттук чейрек ичинде 5,4 пайызга төмөндөгөн, ал эми жылдык мааниде 13,1 пайызга өскөн. Алмашуу курсунун өзгөрүшүнүн таасирин эске албаганда, төмөндөө 1,8 пайызды түзгөн (жылдык мааниде өсүш 9,8 пайыз). M2X кыскарышына негизги салымды чет өлкө валютасындагы депозиттер¹ көлөмүнүн азаюусу кошкон, алар I чейректе 17,2 пайызга азайган (жылдык мааниде өсүш 6,9 пайызды түзгөн). Мында, улуттук валютадагы депозиттер тескерисинче 10,3 пайызга өскөн (жылдык мааниде өсүш 16,6 пайызда калыптанган).

2016-жылдын I чейрегинде акча топтомунун өзгөрүшү боюнча номиналдык арымдар жогорулоо ык койгон тенденцияга ээ болгон, ал банк тутумунда улуттук валютада орун алган депозиттердин өсүшүнүн эсебинен жүргөн. Отчеттук чейрек ичинде тар мааниде колдонулуучу акча (M1) жана улуттук аныктамада кеңири мааниде колдонулуучу акча (M2) тиешелүүлүгүнө жараша 2,4 жана 3,4 пайызга көбөйгөн, ал эми банктардан тышкаркы акчалар (M0) 0,4 пайызга

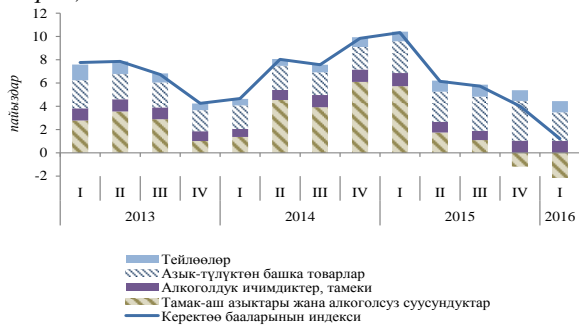
¹Өкмөттүн жана резидент эместердин депозиттерин эске албаганда.

4-глава. Инфляциянын динамикасы

4.1. Керектөө баа индекси

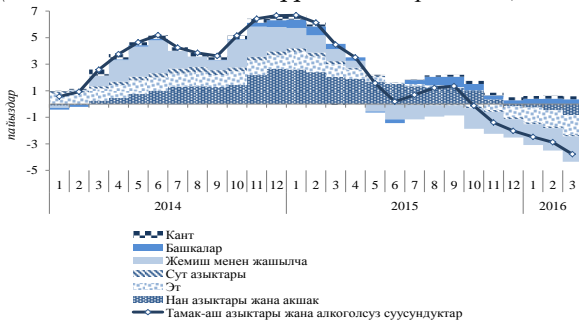
4.1.1-график. Керектөө баа индексинин түзүмүнүн динамикасы

(өткөн жылдын тиешелүү чейрегине карата чейрек)

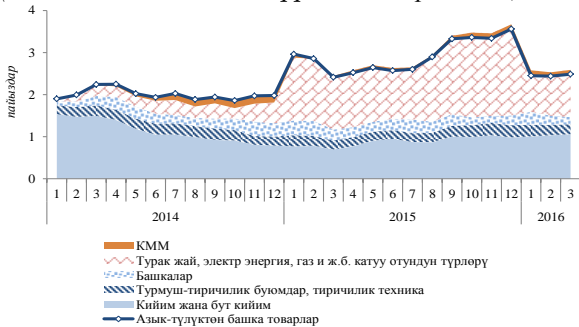
4.1.2-график. Азык-түлүккө баанын жылдык керектөө баа индексине салымы

(өткөн жылдын тиешелүү айына карата ай)

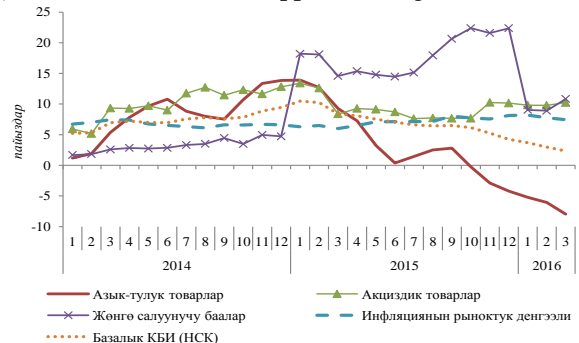
4.1.3-график. Азык-түлүктөн башка товарларга карата баанын жылдык керектөө баа индексине салымы

(өткөн жылдын тиешелүү айына карата ай)

4.1.4-график. Товарлар тобу боюнча керектөө баа индексинин динамикасы

(өткөн жылдын тиешелүү айына карата ай)

кийимдин 9,3 пайызга кымбатташы жана “турак жай кызматтары, суу, электр энергиясы, газ

Өтүп жаткан жылдын I чейрегинде азык-түлүк товарларынын арзандашы менен инфляциянын төмөндөшү улантылган. Кыргыз Республикасынын Улуттук статистика комитетинин маалыматы боюнча 2016-жылдын I чейрегинде өткөн жылдын тиешелүү чейрегине карата керектөө баа индексинин өсүшү өткөн чейректеги 4,0 пайыздан, 2015-жылдын тиешелүү чейрегиндеги 9,8 пайыздан азаюу менен 1,2 пайызды түзгөн.

Ушул жылдын I чейрегиндеги төмөн инфляция өткөн жылдын тиешелүү чейрегине салыштырмалуу 6,4 пайызга азык-түлүк товарларынын баасынын төмөндөшү менен шартталган, ошол эле учурда калган товарлар топторунда баанын өсүшү 6,5 тартып 11,7 пайызга чейинки диапазондо кыйла жогору болгон. Азык-түлүк баасынын төмөндөшү Кыргызстанда 2015-жылы айыл чарба өндүрүшүнүн 6,2 пайызга өсүшүнөн, өтүп жаткан жылдын баш жагында мал чарбачылыгынын продукциясынын жогорулашынан, дүйнөлүк азык-түлүк товарлар рыногунда алгылыктуу жагдайдын орун алышынан жана Казакстанда буудайга карата экспорттук баанын төмөндөшүнөн улам түптөлгөн. I чейректе мөмө жемиш жана эт продукцияларына карата баалар жылдык мааниде тиешелүүлүгүнө жараша 24,8 жана 11,6 пайызга төмөндөгөн, ошондой эле нан жана сүт азыктары арзандаган. Айрыкча импорттолгон товарлар катары саналган кантка, майга жана тоң майга баанын жогорулашы байкалган.

Азык-түлүктөн башка товарларга карата баа индексинин өсүшү турак жай коммуналдык чарбанын кызмат көрсөтүүлөрүнө карата тарифтердин инфляциясына салымдын азаюусунан улам өткөн чейрекке салыштырмалуу төмөндөп, 8,5 пайызды түзгөн. Отчеттук чейректе 2015-жылдын январындагы керектөө баа индексине таасир эткен 2014-жылдын декабрь айындагы электр энергиясына карата тарифтердин жогорулашы баа индексинин жылдык өсүшүнө жогорулатуу таасири теңдештирилген. Азык-түлүктөн башка товарлар тобунда баа деңгээлинин жогорулашына кийим-кеченин жана бут

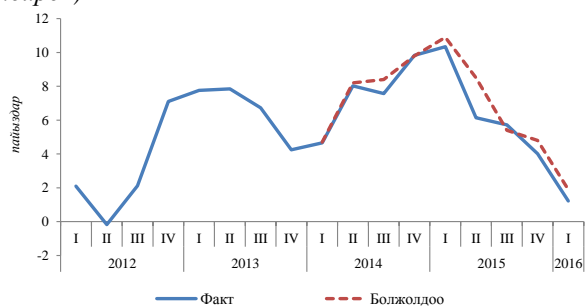
жана отундун башка түрлөрү” жана “үй буюмдары, тиричилик техникасы” сыяктуу товарлар топторуна карата баа индексинин тиешелүүлүгүнө жараша 11,2 жана 6,6 пайызга жогорулашы салым кошкон.

Алкоголь ичимдиктери жана тамеки I чейректе 11,7 пайызга кымбаттаган, акы төлөнүүчү кызмат көрсөтүүлөргө карата баанын индекси 6,5 пайызга өскөн, ал негизинен тойканалардын жана мейманкалардын кызмат көрсөтүүлөрү 13,5 пайызга жана билим берүү кызмат көрсөтүүлөрү 8,8 пайызга кымбатташынан улам жүргөн.

Кыргыз Республикасынын Улуттук статистика комитетинин маалыматы боюнча өтүп жаткан жылдын I чейрегинде базалык инфляция 2015-жылдын тиешелүү чейрегине карата 3,0 пайызды түзгөн.

4.2. Болжолдоолорду фактылар менен салыштыруу

4.2.1 -график. Керектөө баа индексинин айкын жана болжолдуу мааниси (өткөн жылдын тиешелүү чейрегине карата чейрек)

Өтүп жаткан жылдын I чейрегинде инфляциянын айкын мааниси болжолдонгон мааниден төмөн болгон. Отчеттук чейректе керектөө баа индексинин жылдык өсүшү 1,2 пайызды түзгөн, бул болжолдонгондон 0,7 пайыздык пунктка төмөн. Фактынын жана болжолдоонун дал келбешинин негизги факторунан болуп азык-түлүккө баанын төмөндөшү саналган. Азык-түлүктөн тышкары, товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр боюнча болжолдоо менен фактынын ортосундагы айырма анчалык деле чоң эмес – айкын мааниси болжолдонгон

деңгээлден 0,2 пайыздык пунктка орун алган.

5-глава. Орто мөөнөткө каралган болжолдоо

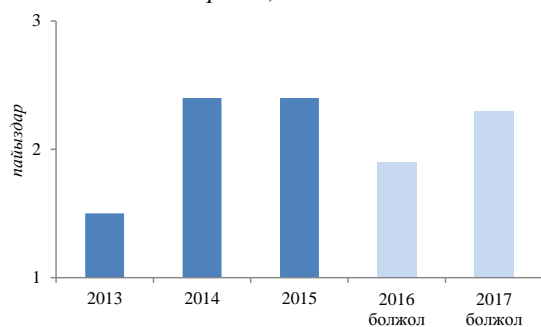
5.1. Тышкы чөйрө жөнүндө болжолдоолор

5.1.1. Соода боюнча негизги өнөктөш-өлкөлөрдүн өнүгүүсүн болжолдоо

АКШ

5.1.1.1-график. АКШнын реалдуу ИДӨсүнүн өсүшү

(жылдан жылга карата)

Булагы: «Блумберг» маалымат агенттиги

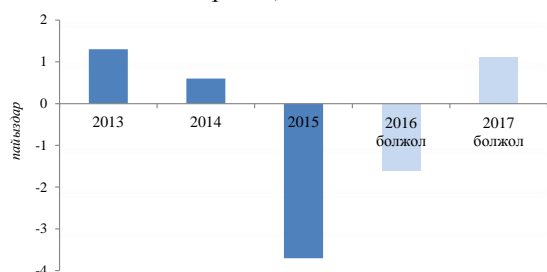
Өтүп жаткан жылдын биринчи чейрегинде экономиканын өсүш арымынын басаңдашынан кийин мындан ары өсүштүн калыбына келиши күтүлөт. Биринчи чейректе экономиканын жай өсүшү көбүнчө финансы рынокторун башкаруу мүмкүн эместигин жана аларга байланыштуу тобокелдиктерди, инвесторлор үчүн белгисиздиктин орун алышы, ошондой эле корпорациянын кирешесине жана өнөр-жайга берилүүчү инвестицияларга алгылыксыз тышкы суроо-талаптын терс таасирин эске алуу менен түптөлгөн. Кыска жана орто мөөнөттүк келечекте орун алуучу экономикалык абал жеке инвестициялардын жана жеке керектөөнүн калыбына келиши менен эмгек жана кыймылсыз мүлк рынокторунда абалдын жакшырышы менен аныкталат. Маалымат жана финансылык агенттиктердин баа берүүсү боюнча 2016-жылдын акырына чейин экономиканын орточо өсүшү күтүлүүдө, бүтүндөй жыл ичинде эки пайыздан бир аз төмөнүрөөк деңгээлде жигердүүлүктүн күч алышы күтүлүүдө. Келерки жылдары ИДӨнүн орточо өсүш арымы болжолдонууда.

Болжолдоолорго ылайык АКШда инфляциянын динамикасы отун-энергетика тобунун товарларына карата баанын төмөндөшүнөн жана керектөө баа индексинин жылдык өсүшүнө терс салымдын азаюусунан улам, 2016-2017-жылдар ичинде жогорулайт. 2016-жылы орточо жылдык инфляция 1,3 пайыз жана 2017-жылы 2,2 пайыз деңгээлинде болжолдонууда.

Россия

5.1.1.2-график. Россиянын реалдуу ИДӨсүнүн өсүшү

(жылдан жылга карата)

Булагы: «Блумберг» маалымат агенттиги

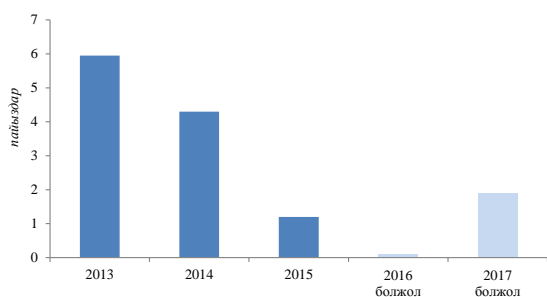
Экономиканын алгылыктуу өсүш арымга жетүүсү мурдагыдай эле мунайдын баасынан көз каранды, мында динамика туруксуз бойдон калат. Анын орто жана узак мөөнөттүү келечекте туруктуу өсүшү өлкөнүн экономикасын кайра өзгөртүп түзүү чараларынын багыты менен аныкталат. Эксперттер тарабынан инфляциянын басаңдашынын жана Россияда инфляциялык күтүүлөрдүн төмөндөшүнүн күндөлүк алгылыктуу процесстери белгиленген, мында өлкөдө рецессиянын орун алышын шарттаган терс факторлор дагы деле сакталууда. 2016-жылы Россия Федерациясынын экономикасынын 1,6 пайыздык деңгээлде төмөндөшү, ал эми 2017-жылы 1,1 пайыздык деңгээлдеги өсүш болжолдонууда. Россиянын экономикасы көбүнчө санкциялардын жана мунай баасынын төмөн болушу шартында иш алып барууга ыңгайлаштырылган, бирок 2017-жылы санкцияларды мындан ары да пролонгациялоо тобокелдиктери сакталууда, бул

экономикалык ишенимдин төмөндөшүнө алып келиши жана инвестициялардын калыбына келишин кечендетиши мүмкүн. Эл аралык финансы институттарынын, эксперттердин жана “Блумберг” маалымат агенттиги тарабынан сурамжылоо өткөндөрдүн болжолдоолоруна ылайык 2016-жылы орточо жылдык инфляция 2015-жылдагы 15,6 пайыздан тартып 7,0 пайызга чейин төмөндөшү мүмкүн. Россия Борбордук банкынын максаттуу көрсөткүчтөрүнөн инфляциянын 2017-жылы 4 пайызга ашып кетүү тобокелдиги мурдагыдай эле бюджеттик саясаттын кандай болоору белгисиздигинен, инфляциялык күтүүлөрдүн өтө эле жай төмөндөшүнөн, ошондой эле убактылуу алгылыктуу факторлордун таасиринин солгундашы ыктымалдыгынан улам жогору бойдон калууда. Эксперттердин баа берүүлөрү боюнча, 2017-жылы инфляция 5,5 пайыз деңгээлде күтүлөт.

Казакстан

5.1.1.3-график. Казакстандын реалдуу ИДӨ өсүшү

(жылдан жылга карата)

Булагы: «Блумберг» маалымат агенттиги, эл аралык финансы институттары

Казакстан экономикасынын өнүгүшү боюнча болжолдоолор орто мөөнөттүк мезгил ичинде мунайга болгон төмөн баа, ички жана тышкы суроо-талаптын түшүүсү сыяктуу кармап туруучу факторлордун таасири астында начар болгон. Эл аралык финансы институттарынын эксперттеринин баа берүүлөрү боюнча, 2016-жылы мамлекеттик каржылоо көлөмдөрүнүн кыскарышынан, жеткиликтүү кредиттердин начарлашынан жана калктын реалдуу кирешелеринин түшүүсүнөн улам, 2015-жылы өсүшкө өбөлгө түзгөн экономиканын бардык тармактарында басандоо күтүлөт. 2016-жылы Казакстан экономикасынын өсүшү боюнча болжолдоо 0,1 пайызга чейин төмөндөтүлгөн. 2017-жылы мунайга баа динамикасынын күтүлүп жаткан жакшыруусунун, Кашаган мунайды казып алуу жерин ишке киргизүүнүн жана мамлекеттик каатчылыкка каршы программасынын ишке ашыруунун натыйжасында 1,9 пайызга өсүшү күтүлөт.

Эксперттик баа берүүлөргө ылайык, 2016-жылы инфляциянын орточо деңгээли инфляциянын жогорку жылдык маанилеринин сакталышынан улам 13-14 пайыз деңгээлде күтүлөт, ага негизги салымды керектөөдө импорттун олуттуу үлүшүнөн улам, улуттук валютанын нарксызданышынын таасири кошкон. Бирок, аталган таасир дээрлик токтоп, калктын инфляциялык күтүүлөрүнүн төмөндөшүнө, ошондой эле реалдуу кирешелердин азайышынын натыйжасында керектөө суроо-талабынын кыскарышына байланыштуу, 2016-жылдын экинчи жарым жылдыгында инфляциянын басаңдашы орун алышы мүмкүн, ал жылдын акырына карата 8,0 пайыз деңгээлде болушу мүмкүн. 2017-жылы инфляциянын басаңдоо тенденциясы, анын ичинде 2016-жылдын жогорку базасынан улам сакталат жана инфляция жыл ичинде орточо 5,0 пайызга жакынды түзөт.

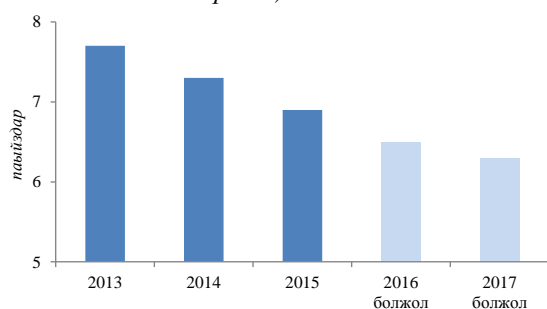
Кытай

Кытай экономикасынын өсүшүнүн басаңдашынын арымы өлкө бийлигинин багытына жана эл аралык институттардын күтүүлөрүнө дал келет. Мындай басаңдоо 2012-жылдан тартып эле байкалып келген эмгекке жарамдуу курактагы калктын санын кыскарышы жана экономикада түзүмдүк өзгөрүүлөрдүн жүзөгө ашырылышына багытталган өкмөттүн реформалары, ошондой эле киши башына кирешенин жогорулашы боюнча өсүш арымынын басаңдашы сыяктуу фундаменталдык факторлор менен шартталган.

5.1.1.4-график. Кытайдын реалдуу

ИДӨсүнүн өсүшү

(жылдан жылга карата)

Булагы: Кытай эл республикасынын Улуттук статистикалык бюросу жана «Блумберг» маалымат агенттиги

Ошондой эле бул факторлорго дүйнөлүк экономиканын мурда болжолдонгондон өтө жай өсүшү жана ИДӨгө карата карыздын жогорку деңгээли кирет. 2016-жылы ИДӨнүн өсүш арымы 2015-жылдагы 6,9 пайыздан тартып 6,5 пайызга чейин басаңдашы болжолдонууда, ал айрыкча үстөк өндүрүштүк кубаттуулугу менен өнөр жай тармагында инвестициялардын басаңдашынан улам келип чыгышы мүмкүн, бул Өкмөттүн инфраструктурага берген инвестициялары менен жарым-жартылай компенсацияланат. 2017-жылы экономиканын өсүшү 6,3 пайызды түзөт.

Кытайда инфляция деңгээли 2016-2017-жылдарда эки пайызга жакын деңгээлде турат, бул ушул жылга карата “үч пайызга жакын” деңгээлде белгиленген Өкмөттүн максаттуу көрсөткүчүнөн төмөн.

5.2. Орто мөөнөткө каралган болжолдоо

Улуттук банк Башкармасынын февраль айындагы отурумунда, анык эместиктердин көбүрөөк сакталышы шартында негизги сценарий катары мунайга кыйла төмөн баа (баррелине 30 АКШ долларына жакын), кыска мөөнөттүк мезгил ичинде Россия жана Казакстандын валюта рынокторунда анык эместиктердин сакталышы, акча которуулар агымынын төмөндөшү жана тышкы суроо-талаптын кыйла оптимисттик болжолдоолору болжолдогон базалык вариант жактырылган.

Тышкы чөйрөнүн көрсөткүчтөрүнүн айкын өзгөрүшү энергия продукцияларына баанын баррелине 40 АКШ долларга жакын деңгээлде турукташуусу, орус рублиге жана казак тенгесине басымдын төмөндөшү болжолдонгон оптимисттик вариантка жакын сценарий боюнча өнүккөн.

Энергия продукциялар рыногунда жагдайдын салыштырмалуу турукташуусу жаңыртылган болжолдоолордо эске алынган: базалык вариант үчүн мунайга баа болжолдоолору баррелине 40 АКШ долларга чейин жогорулатылган. 2016-жылы Россиянын жана Казакстандын экономикалык өсүш болжолдоолору корректировкаланган. Өлкөлөрдүн валюта рынокторундагы жагдай улуттук валюталардын бекемдөө тарабына сыяктуу эле, начарлоо тарабынан да кыйла тар диапазондо өзгөрүүлөр менен өнүгүүдө.

Тышкы чөйрө боюнча күтүүлөр иштелип чыгуучу болжолдоолордо негизги божомолдордон болуп саналат. Бул күтүүлөр дүйнөлүк изилдөө агенттиктердин/институттардын, өлкөлөрдүн расмий органдарынын болжолдоолоруна, эксперттик баа берүүлөргө негизденет.

Макроэкономикалык параметрлердин орто мөөнөткө каралган мезгилге карата сценарийлери жана болжолдоолору мунайга баа динамикасы менен аныкталган дүйнөлүк рыноктордо азык-түлүккө баа жана соода боюнча өнөктөш-өлкөлөрдүн экономикаларынын абалы тууралуу божомолдорго негизденет. Акыркысы өлкөгө экспорттон түшкөн капитал агымынын жана чет өлкөдө иштегендерден алынуучу акча которуулардын көлөмүн, алмашуу курсунун динамикасын жана ички суроо-талапты аныктайт.

Орто мөөнөткө каралган мезгил ичинде экономиканын Евразия экономикалык бирлигинин шарттарына регионалдык интеграциялоо жана андан ары көнүктүрүү процесстери уланат. Макроэкономикалык өлчөмдөрдүн айкын маанилерине кыйла таасирге салыктык жана тарифтик саясатты иш жүзүндө ишке ашыруу ээ, анын чаралары тиешелүү ченемдик укуктук актылар кабыл алганга жараша болжолдоолордо эске алынышы мүмкүн.

Тышкы чөйрө боюнча алып караганда өнүгүүнүн базалык сценарийи 2016-2017-жылдарда дүйнөлүк көмүртек-суутек жана азык-түлүк рыногунда учурдагы

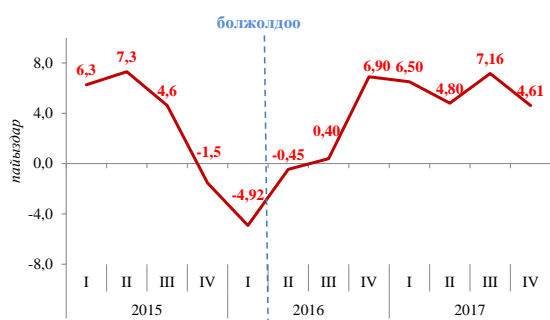
тенденциялардын уланышын божомолдойт. 2016-жылы Brent маркасындагы мунайга баа орточо баррелине 40 АКШ долларын түзөт, азык-түлүк рыноктору (ФАО индекси) өз жылышын олуттуу өзгөрүүсүз төмөн маанилерде улантат. ФАО индекси 2016-жыл боюнча орточо 2015-жылдагы 164,1 пунктунун ордуна 151,1 пунктка жакынды түзөт. 2016-2017-маркетиндик жылдын күтүлүп жаткан түшүм боюнча жана Россиядагы жана Казакстандагы айдоо өнөктүктүн башталышы боюнча оптимисттик болжолдоолорду эске алуу менен учурда тышкы баанын өзгөрүү тобокелдиктери күтүлбөйт. Жергиликтүү экономикага тышкы суроо-талаптын күтүлүп жаткан таасири начар дефляциялык мүнөзгө ээ болот.

2016-жылы II жана III чейректерде тышкы инфляциянын көрсөткүчү 2016-жылдын IV чейрегинде андан ары акырындык менен өсүп, алгылыктуу зонага өтүү менен терс болот.

2016-жылы Россияда ИДӨнүн 1,6 пайызга төмөндөшү болжолдонгон, инфляция 7,0 пайызды түзөт. Казакстанда ИДӨнүн 0,1 пайызга бир аз өсүшү жана инфляция 13,5 пайыз деңгээлде болушу болжолдонот. Казакстанда жана Россияда АКШ долларынын баа динамикасы февраль айындагы болжолдоолорго салыштырганда бүтүндөй 2016-жыл аралыгында кыйла начар доллар тарабына кайра каралган.

5.2.1-график. Реалдуу ИДӨнү болжолдоо

(өткөн жылдын тиешелүү чейрегине карата чейрек)

Кыргызстан экономикасынын реалдуу сектору 2016-жылы алгылыктуу, бирок кыйла орточо өнүгүүнү көрсөтөт.

Жыл жыйынтыгы боюнча ИДӨнүн реалдуу өсүшү 1,2 пайызга жакынды түзөт, «Кумтөрдү» эске албаганда өсүш 1,4 пайыз чекте түптөлөт. «Кумтөр» алтын кен иштетүү боюнча ишканаларда өндүрүштүн өсүшү 2015-жылдын иштеп чыгуу көрсөткүчтөрүнөн ашпайт, мында 2015-жылдан айырмаланып, өндүрүш 2016-жылдын IV чейрегинде иштеп чыгуунун максималдуу үлүшү (50 пайызга жакын) менен жыл ичинде бирдей эмес болот. Секторлор аралык айыл чарба тармагынын, соода жана

курулуш секторунун орточо өсүшү күтүлөт. 2017-жылы реалдуу ИДӨнүн өсүш арымы 5,7 пайыз деңгээлде белгиленет. Бүтүндөй 2016-жыл ичинде ИДӨнүн терс ажырымы сакталат, ал тышкы суроо-талаптын кысылышы, акча которуулардын төмөн көлөмдөрү менен шартталган.

2016-жылы базалык сценарий боюнча **акча которуулардын агылып кирүү көлөмү** доллардык туюнтууда 2015-жылдын деңгээлинде сакталат. Кыска мөөнөттүк келечекте акча которуулардын агылып кирүүнүн жогору эмес көлөмдөрү ички суроо-талаптын жана калктын сатып алуу жөндөмдүүлүгүнүн ооздуктоочу факторлорунун бири болот.

Кыргыз Республикасынын Улуттук статистика комитетинин¹ акыркы маалыматтарына ылайык, 2015-жылдын IV чейрегинде акыркы керектөөнүн олуттуу кысылышы жүргөн. Алсак, 2014-жылдын тиешелүү чейрегине карата IV чейреги ичинде төмөндөө 4,7 пайызды түзүп, жалпы ИДӨдөн төмөн түптөлгөн (89,5 пайыз), ал 2010-жылдын II чейрегинен тарта байкалган эмес.

2016-2017-жылдар ичинде ИДӨнүн терс ажырымы керектөө баа динамикасынын көрсөткүчүнө дефляциялык басым көрсөтөт.

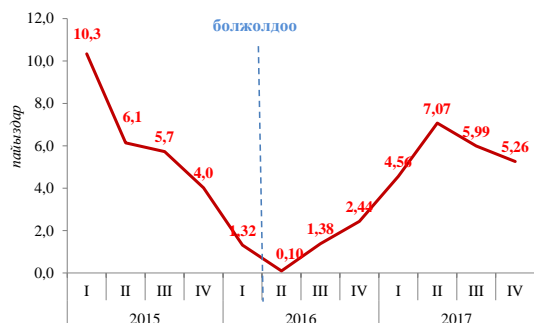
Орто мөөнөттүк мезгилде базалык сценарийде инфляция 2017-жылдын орто ченине чейин өсүш тенденциясы менен максаттуу көрсөткүчтөн төмөн деңгээлде жана анын чегинде болот. 2016-жыл жыйынтыгы боюнча керектөө баа индексинин өсүшү

¹ 2016-жылдын 24-майына карата

(мезгилге карата мезгил) 1,3 пайызды (жылдын акырына карата декабрь айына карата декабрь – 3,5 пайызды) түзөт. 2016-жылы инфляциялык процесстердин басандашы энергия продукциялар жана азык-түлүк рыногунда болгон төмөн баанын, ошондой эле төмөн ички жана тышкы суроо-талап тарабынан дефляциялык таасирдин алкагында жүргөн.

5.2.2-график. Инфляцияны болжолдоо

(өткөн жылдын тиешелүү чейрегине карата чейрек)

Бүтүндөй 2016-жыл ичинде азык-түлүк керектөө баа индекси терс зонада болот, бирок түшүү арымдары кыскара баштайт. Алгылыктуу өсүш арымдары менен зонага өтүү 2017-жылы күтүлөт. Ошол эле учурда азык-түлүктөн башка товарлардын инфляциясынын көрсөткүчү 2017-жылдын акырына карата акырындык менен төмөндөп орточо жогорку маанилерде (2016-жылы 7,8-8,9 пайыз) сакталат.

«Кыргыз Республикасынын 2014-2017-жылдарга электр жана жылууулук энергиясына орто мөөнөттүк тарифтик саясаты» керектөө

баа динамикасына кыйла таасир этет. Алсак, электр энергиясы боюнча калк үчүн саатына 150 кВт керектөөдө тарифтер көтөрүлбөйт, саатына 150 кВт 700 кВт чейин керектөөдө – жогорулоо 2016-жылы 21,0 пайызды жана 2017-жылы 29,8 пайызды түзөт.

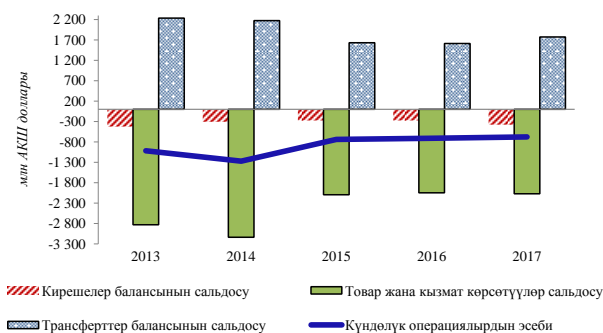
2017-жылы базалык сценарийде инфляция 5-7 пайыз максаттуу маанилерге чейин калыбына келет. Керектөө баа индексинин өсүшүнүн орточо мааниси 5,7 пайызды түзөт, мында азык-түлүк компоненти өсүп, 5,3 пайыз деңгээлге жетет, ал эми азык-түлүктөн башка товарлардын компоненти, тескерисинче төмөндөп, 6,1 пайыз деңгээлде түптөлөт. Жыл ичинде өсүш арымдары 4,6-7,1 пайыз диапазонунда кыйла бирдей күтүлөт. Тышкы товардык рыноктордо баа жагдайы алгылыктуу болушу божомолдонот.

ИДӨнүн ажырымы терс түптөлүп, 2017-жыл ичинде дефляциялык таасир этүүнү улантат. Бүтүндөй алганда, жыл боюнча ИДӨнүн 5,7 пайыз өсүшү жана «Кумтөрдү» эске албаганда – өсүш 6,5 пайызда күтүлөт.

2016-жылы соода боюнча негизги өнөктөш-өлкөлөрдөгү экономикалык кырдаал жана Кыргызстандын экономикасынын орточо өсүшү төлөм тендемнин¹ абалын аныктаган факторлордон болот. Күндөлүк операциялар эсебинин тартыштыгы ИДӨгө карата 11,0 пайыз (708,5 млн АКШ доллар) деңгээлде күтүлөт. Аталган тенденция күндөлүк трансферттердин таза агылып кирүүсүнүн кыскарышы, кызмат көрсөтүүлөр жана соода тендемнин тартыштыгынын азайышы менен шартталат.

5.2.3-график. Күндөлүк операциялар эсеби боюнча болжолдонгон маалыматтар

(млн АКШ доллары)

Болжолдоого алынып жаткан мезгил ичинде экспорт көлөмүнүн 4,2 пайызга төмөндөшү күтүлөт. 2016-жылы «Кумтөр» кенинде алтын казып алуу көлөмүнүн күтүлүп жаткан төмөндөшү жана дүйнөлүк баалардын төмөндөшү менен байланыштуу болот. Мында, соода боюнча негизги өнөктөш-өлкөлөр тарабынан тышкы суроо-талаптын калыбына келтириши алтынды эске албаганда экспортко алгылыктуу таасир этет (өсүш 6,0 пайыз деңгээлде).

Импорт динамикасына мунай заттарына дүйнөлүк баанын төмөндөшү,

¹Болжолдоо, мунай заттарын реэкспорттоо боюнча кошумча эсептөөлөрдү эске алуу менен түзүлгөн.

ошондой эле 2016-жылы күтүлүүчү төмөн ички суроо-талап негизги таасир тийгизет. Мындан тышкары, Евразия экономикалык бирлигине кошулгандан кийин тарифтик чендердин жогору болушунан улам, импорттун кымбатташы үчүнчү өлкөлөрдөн импорттук сунуштоолордун кыскарышынын негизги факторунан болот. Жыйынтыгында импорттун болжолдонуп жаткан төмөндөшү 2,8 пайызды түзөт.

Болжолдоого алынган мезгил ичинде расмий трансферттердин келип түшүүлөрдүн күтүлүүчү төмөндөшү «күндөлүк трансферттер» статьясы боюнча таза агылып кирүүсүнүн өткөн жылдын деңгээлинен 1,2 пайызга азайышына алып келет. Россия Федерациясынын экономикасынын өнүктүрүүнүн улантайып жаткан терс тенденциясына карабастан, Евразия экономикалык бирлигине кирген өлкөлөрдө жергиликтүү эмгек мигранттардын болуу шарттарынын жакшырышы жеке трансферттердин агылып кирүүсүнүн 1,3 пайызга көбөйүшүнө өбөлгө түзөт.

5.2.4-график. Күндөлүк операциялар эсеби боюнча болжолдонгон маалыматтар

(млн АКШ доллары)

Кыргызстанга башка инвестициялардын агылып кирүүсү капитал менен операциялардын жана финансылык операциялар боюнча капиталдын эсеби боюнча оң сальдонун көбөйүшү шарттайт, ал боюнча 33,2 пайыз деңгээлде көбөйүшү күтүлөт.

Тике чет өлкө жана портфельдик инвестициялардын агылып кирүүсүнүн төмөндөшү күтүлүүдө. Ошондой эле жеке сектордун тышкы кредиттеринин таза агылып кирүүсүнүн кыскарышы, эң башкысы, буга чейин тартылган кредиттер боюнча тейлөө көлөмдөрүнүн көбөйүшүнөн

улам болжолдонууда.

Ошентип, 2016-жылдын жыйынтыгы боюнча төлөм теңдеминин сальдосу 166,9 млн АКШ доллары өлчөмүндө оң күтүлөт, мында кызмат көрсөтүүлөр жана товарлардын келечектеги импорттунун ордун жабуу үчүн эл аралык резервдик активдердин ордун жабуу критериясы импорттун 5,0 пайыз деңгээлинде болжолдонууда.

2017-жылы соода боюнча негизги өнөктөш-өлкөлөрдө экономикалык жагдайдын жакшыруусу күтүлөт, бул тышкы сектордун көрсөткүчтөрүнүн жакшыруусуна өбөлгө түзөт.

Күндөлүк трансферттердин алгылыктуу динамикасынын калыбына келиши күндөлүк операциялар эсебинин ИДӨгө карата 10,5 пайызга чейин жакшыруусун шарттайт. Экспорттун 4,5 пайыз жана импорттун 2,3 пайызга өсүшүндө соода теңдеминин тартыштыгы 2016-жылдын деңгээлинде сакталышы болжолдонууда. Тышкы соода боюнча алгылыктуу жылыштарга Кыргыз Республикасынын Евразия экономикалык бирлигинин алкагында бизнес жүргүзүү шарттарына көнүктүрүүсү өбөлгө түзөт.

Россия жана Казакстан экономикаларынын өсүш арымдарын калыбына келтирүү, ошондой эле девальвация таасиринин жоктугу жеке трансферттердин келип түшүү көлөмүнө оң таасир тийгизет, алар 13,3 пайызга өсөт.

Капитал менен операциялардын эсеби жана финансылык операциялар эсеби боюнча капиталдын агылып кирүүсүнүн төмөндөшү күтүлөт, ал боюнча келип түшүүнүн негизги суммасын тике чет өлкө инвестициялардын агылып кирүүсү, ошондой эле мамлекеттик секторго кредиттердин келип түшүүсү камсыздайт.

2017-жыл жыйынтыгы боюнча төлөм теңдеминин жалпы сальдосу 43,8 млн АКШ доллар өлчөмүндө оң түптөлөт. Дүң эл аралык камдык активдер товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн келечектеги импорттунун 4,9 айынын ордун жабат.

Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеминин 2016-2017-жылдарга каралган болжолдоолорунда төмөнкү тобокелдиктер сакталып турат:

- «Кумтөр» алтын кенин иштеп чыгууга байланыштуу тобокелдиктер;

- мунайга дүйнөлүк баанын өзгөрүлмөлүүлүгү;
- соода боюнча негизги өнөктөш-өлкөлөрүндө экономикалык абалдын начарлашы;
- мамлекеттик секторго чет өлкө кредиттеринин пландаштырылган көлөмүн толук пайдаланылбашы;
- соода боюнча негизги өнөктөш-өлкөлөрүндө алмашуу курсунун өзгөрүлмөлүүлүгү.